

Kapitola 3

Evropský rozměr české zahraniční politiky: Střet o ratifikaci Lisabonské smlouvy v předvečer předsednictví v Radě EU

Vít Beneš, Jan Karlas

Vývoj integrační politiky České republiky lze ve srovnání s předchozím rokem 2007 hodnotit jako poměrně kontinuální. Ani v roce 2008 nedošlo k vytvoření základního strategického dokumentu, který by nahrazoval dokumenty vytvořené ještě vládou vedenou ČSSD¹ a formuloval dlouhodobé směřování ČR v EU.² Vláda (přesněji vládní Výbor pro EU) nicméně přijala během roku několik dokumentů definujících dlouhodobější pozice ČR v některých konkrétních oblastech integračního procesu.

Jako spíše stabilní se jevily i kontext a agenda české integrační politiky. Politické diskusi nadále dominovaly úvahy o dalším obecném směřování EU, diskuse o přínosech a negativěch *Lisabonské smlouvy* a spory o vhodnosti integrační politiky současné vlády. Obsah diskuse vycházel z dlouhodobých myšlenkových východisek politických stran, ale ovlivňovala ho i silná politizace evropské integrace v českém prostředí. Vzhledem k blížícímu se předsednictví ČR v EU vládní agendě jednoznačně dominovala obsahová a integrační příprava předsednictví. Jako výrazné téma však vystupovaly i institucionální otázky, konkrétně ratifikace *Lisabonské smlouvy*. Částečně odlišné názory na tuto otázku totiž existovaly i uvnitř vládní koalice a dokonce i uvnitř ODS jako hlavní vládní strany.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Do české diskuse o dalším směřování EU se zjevně promítaly obecnější ideová a ideologická východiska politických stran jako hlavních účastníků této diskuse. V první řadě šlo o pravo/levé (či liberálně-konzervativní/sociální) rozlišení. Například v před-

stavách ODS sehrávalo klíčovou roli přesvědčení, že významným (ne-li určujícím) prvkem integračního procesu by měly být liberální hodnoty. Současně strana (nebo alespoň někteří její představitelé) zdůrazňovali nutnost obhajoby národních zájmů. Naopak ČSSD i KSČM vyzdvihovaly sociální rozměr integrace (buď každá z těchto stran jiným způsobem). Z dlouhodobého hlediska se do integračních diskusí promítají i čtyři zahraničněpolitické orientace rozlišované v této knize (atlanticismus, evropeismus, internacionalismus a autonomismus). V případě ODS a ČSSD může jako příklad sloužit spojování ratifikace *Lisabonské smlouvy* s ratifikací radarové smlouvy a související důraz buď na první (ČSSD), nebo druhou (ODS) z uvedených smluv. Například postoje KSČM k integraci naopak odrážejí obecnou autonomistickou orientaci této strany.

Budoucnost Evropské unie

Stejně jako v předchozím roce se i v roce 2008 politická diskuse soustředila především na následující témata evropské integrace: 1) další obecné směřování integrace, 2) ratifikace *Lisabonské smlouvy* (popř. obecněji institucionální reforma) a 3) česká politika v EU. V diskusi, týkající se prvního okruhu, tedy budoucnosti EU, vystupovali nejvýrazněji představitelé ODS.³ V jejich názorech se objevovalo uznání dosavadních úspěchů evropské integrace. To však doprovázel důraz na nutnost návratu k původním hodnotám integrace, představovaným v tomto pojetí především svobodou.⁴ Za podstatu evropské integrace označovali občanští demokraté odstraňování bariér, podporu svobodné individuální aktivity a konkrétněji rozvíjení tzv. čtyř svobod (pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu) a jednotného trhu.⁵ Zároveň zdůrazňovali nutnost odstranění překážek a nerovností mezi starými a novými členskými státy.

Podle představitelů ODS by dále kromě posilování původních hodnot integrace mělo docházet i k jejich upevnování za hranicemi Unie.⁶ Kladli důraz na pokračování procesu rozšiřování s tím, že hranice EU nejsou geografické, ale hodnotové (což umožňuje uvažovat o vstupu zemí, jako Turecko nebo Ukrajina, ale dokonce i zemí severní Afriky!). Ve vystoupeních představitelů občanských demokratů najdeme i podporu flexibilní integrace, ovšem v takové podobě, která nepovede ke vzniku „tvrdého jádra“, dělícího členské státy na dvě kategorie.⁷ Celkově mezi důvody, kterými představitelé ODS podpírali svou vizi integrace, vystupovalo nejčastěji přesvědčení o pokračujícím mezinárodněpolitickém soupeření a globalizaci a globálním zastávání Evropy.⁸

Ve vystoupení představitelů ČSSD jako největší opoziční strany se objevoval především důraz na přínos *Lisabonské smlouvy* a potřebu její ratifikace (k tomu se vrátíme podrobněji níže) spíše než podrobnější představy o dalším směřování EU.⁹ *Lisabonskou smlouvu* vnímali jako zásadní pozitivní posun i obě menší koaliční strany (KDU-ČSL a Strany zelených). Ale v jejich postojích se objevovaly i specifické akcenty vycházející z jejich obecných politických programů. Ve vyjádřeních KDU-ČSL zaujímaly jako nutná součást integračního procesu podstatné místo křesťanské hodnoty a ochrana lidských práv.¹⁰ Přes podporu institucionální reformy strana příkládala ještě zásadnější význam konkrétnímu naplnění unijních politik. Ministr Cyril Svoboda v této souvislosti několikrát vyzval k tomu, aby v rámci českého předsednictví došlo

k přijetí tzv. Pražské deklarace, která by vymezovala další postup v otázkách „reálné evropské politiky“.¹¹ Strana zelených považovala podstatnější institucionální reformu za nebytnou podmínku dalšího zdárného pokračování integrace.¹² Kromě své podpory *Lisabonské smlouvy* dokonce deklarovala, že EU by potřebovala „jasný a stručný dokument“, který by zvýšil její efektivitu a demokratičnost a obsahoval také chartu základních práv. Tento dokument by měl být ratifikován v celoevropském referendu konaném ve stejný den.

KSČM za zásadní problém evropské integrace považovala potlačení sociální agendy integrace a také provázání její bezpečnostní (obranné) dimenze s politikou USA.¹³ Zdůrazňovala nutnost posílit zákonodárnou moc v Unii zvýšením pravomocí Evropského parlamentu a národních parlamentů. Celkově se v postojích strany objevovalo smíření s evropskou integrací a přesvědčení o tom, že integrace představuje nevyhnutelný nástroj evropských zemí v současném globalizujícím se světě.

Lisabonská smlouva

Europoslanecký klub ODS po neschválení *Lisabonské smlouvy* v červnovém irském referendu zdůraznil, že smlouva nemůže v případě neschválení jedním z členských států vstoupit v platnost. Současně se distancoval od prohlášení Evropského parlamentu, že by smlouva měla vstoupit v platnost před volbami do Evropského parlamentu v červnu 2009.¹⁴ Výkonná rada strany vyzdvihla, že česká delegace na červnovém summitu Evropské rady zamezila „kontraproduktivnímu tlaku“ na urychlené pokračování ratifikace *Lisabonské smlouvy*. Dále ocenila, že došlo k prosazení specifického českého postupu při ratifikaci smlouvy (podmíněnost rozhodnutím Ústavního soudu).

Vládní představitelé ODS v reakci na irské referendum nehovořili o tom, že by ratifikace měla skončit. Přesto však vyjadřovali názor, že by se EU měla soustředit na řešení reálných problémů místo na „umělou“ diskusi o institucionálním uspořádání a že by mohla dobře fungovat i na současném institucionálním základě.¹⁵ Premiér a předseda ODS Mirek Topolánek i vicepremiér pro evropské záležitosti Alexandr Vondra odmítli, že by kvůli nepřijetí smlouvy nemohlo pokračovat rozšiřování.¹⁶

Někteří představitelé ODS však v souvislosti s výsledkem irského referenda vyzvali k zastavení ratifikace. Kromě prezidenta Václava Klause se jednalo např. o europoslance Jana Zahradila.¹⁷ Zahradil při této příležitosti zopakoval své dřívější výhrady vůči *Evropské ústavní smlouvě* i *Lisabonské smlouvě*, spočívající např. v obecném oslabování národního práva veta a nahrazení váženého hlasování populačním kritériem posilujícím velké a velmi malé členské státy Unie.¹⁸ Zahradil také přišel s přímým návrhem na to, aby se česká politická scéna dohodla na „výměně“ ratifikace *Lisabonské smlouvy* za schválení radarové smlouvy jako dvou dohod, které se „geopoliticky vyvažují“.¹⁹ O smlouvě se negativně vyjádřil i pražský primátor (a jeden z kandidátů na předsedu ODS) Pavel Bém.²⁰

ČSSD po irském referendu vyjádřila názor, že ratifikační proces by měl rozhodně pokračovat.²¹ Na rozdíl od některých představitelů ODS považovala tuto smlouvu za výhodnou i pro středně velké země.²² Jako přednosti *Lisabonské smlouvy* strana vyzdvihovala např. vytvoření jasnějších pravidel, vymezení pravomocí mezi členskými

státy a Unii, posílení pravomocí národních parlamentů a Evropského parlamentu. Sociální demokraté odmítli vazbu mezi ratifikací *Lisabonské smlouvy* a schválením radarové smlouvy. Ratifikaci *Lisabonské smlouvy* vytyčili jako jednu z podmínek pro toleranci vlády v době českého předsednictví.

KDU-ČSL po irském referendu vyzvala k jednání koaličních stran i demokratické opozice o dalším postupu.²³ K ratifikaci smlouvy mělo podle ní dojít až po rozhodnutí Ústavního soudu o souladu smlouvy s českou ústavou. Zároveň se však z řad strany ozvalo upozornění na to, že ČR by měla ratifikovat smlouvu, kterou podepsala. KDU-ČSL měla rovněž zato, že smlouva zvyšuje akceschopnost EU a představuje kompromis, který ČR nijak nepoškozuje.²⁴ Podle C. Svobody bude strana podporovat přijetí *Lisabonské smlouvy* i tehdy, pokud bude v rozporu s českým ústavním pořádkem.²⁵ V takovém případě by totiž mělo dojít k odstranění rozporu úpravou právního prostředí ČR. Přesto i někteří lidovečtí senátoři hlasovali pro přezkoumání smlouvy Ústavním soudem.

Nutnost pokračování ratifikace *Lisabonské smlouvy* zdůraznila zvláště Strana zelených, která navíc vyzvala k jejímu dokončení do konce roku a spojila ji i s dalším pokračováním koaliční vlády.²⁶ Zelení zdůraznili, že integrace nemůže dále pokračovat na bázi *Smlouvy z Nice*. *Lisabonská smlouva* podle jejich názoru zvyšovala efektivitu a demokratičnost EU a posilovala i její mezinárodní roli ve světě. Strana zelených odmítla možnost spojování ratifikace lisabonské a radarové smlouvy.²⁷

KSČM jako jediná parlamentní strana prosazovala ratifikaci *Lisabonské smlouvy* v ČR prostřednictvím referenda.²⁸ Negativní irské referendum interpretovala především jako šanci k podstatnějišmu přehodnocení integračního procesu.²⁹ Například poslanec Jiří Dolejš vyjádřil názor, že kratší a jednodušší dokument by vystihoval zájmy Evropy lépe než *Lisabonská smlouva*.³⁰

Česká integrační politika

Představitelé ODS označovali přístup jimi vedené vlády k evropské integraci za aktivní politiku, vedenou především úsilím o odbourávání bariér.³¹ Ve vyjádřeních ODS hrála poměrně výraznou roli obhajoba „národních zájmů“.³² Například A. Vondra považoval tuto obhajobu za něco přirozeného, co určuje vývoj integrace od jejího počátku.³³ Za její úspěšný výsledek označil v českém případě konkrétně dohodu s USA o zrušení vízové povinnosti (podrobněji viz část této kapitoly věnovaná agendě). Ale Vondra současně zmiňoval, že členské státy musejí hledat společné zájmy, protože pouze tak může integrace přetrvat a pokračovat. EU by se měla soustředit na ty oblasti, kde tyto zájmy existují.

J. Zahradil hovořil kromě obhajoby národních zájmů i o pokračujícím soupeření evropských národů.³⁴ V jeho pojetí např. probíhající institucionální reforma zahrnuje „nové překreslování mocenské mapy“. Zahradil v této souvislosti kritizoval „pasivní“ politiku předchozích vlád, vedených sociálními demokraciemi, zejména jejich jednostrannou orientaci na EU na úkor transatlantické spolupráce.

Integrační politika současné vlády podléhala kritice přicházející zejména od ČSSD. Ta oplácela ODS stejnou mincí, když kritizovala její vládu za pasivitu a nekompetenci. Ty spojovala např. s postupem vlády v rámci EU při konfliktu mezi Gru-

zí a Ruskem, s prací českého Stálého zastoupení v Bruselu a nepřítomností premiéra na několika klíčových zasedáních EU.³⁵ ČSSD dále kritizovala vládu za snahu zmírnit rozsah změn předpokládaných energeticko-klimatickým balíčkem a omezené čerpání prostředků z evropských fondů.³⁶ Přišla také s vlastní koncepcí předsednických priorit, které na rozdíl od priorit vládních zahrnovaly i ratifikaci *Lisabonské smlouvy* a sociální dimenzi integrace.³⁷ Sociální demokraté přitom zdůrazňovali, že integrační politika musí vycházet z potřeby hledat společný zájem států. Určitá kritika „evropské“ politiky ODS se objevila i od KDU-ČSL, když se tato strana distancovala od vládní kampaně k předsednictví s heslem „Evropě to osladíme“.³⁸ Současně upozornila na to, že v podobných otázkách musejí vládní strany napříště postupovat ve shodě.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

Velmi významnou roli sehrávala v české integrační agendě v roce 2008 institucionální reforma, konkrétně ratifikace *Lisabonské smlouvy*. Oproti předchozímu roku, kdy probíhala jednání o této smlouvě, bychom toto téma mohli charakterizovat jako o něco konfliktnější. V roce 2007 se vláda shodla na společném dokumentu (*Pozice vlády České republiky v reformě Evropské unie*), který pak sloužil jako základ české vyjednávací pozice. I v roce 2008 existovala ve vládě shoda, a to sice o tom, že ČR by měla *Lisabonskou smlouvu* ratifikovat. Jednotlivé vládní strany se však lišily ve svém vnímání nutnosti tohoto roku. To se projevovalo zejména v přístupu k přezkoumání smlouvy Ústavním soudem ČR a v reakcích na neschválení smlouvy v Irsku. Vládní představitelé ODS považovali soudní přezkum za podmínku ratifikace smlouvy a neschválení smlouvy v Irsku neoznačovali za zásadně negativní krok. Naproti tomu představitelé KDU-ČSL a Strany zelených označovali ratifikaci za nezbytný krok.

V ekonomické oblasti pokračovala diskuse o přijetí eura. ČR však také začala výrazněji vymezovat své pozice ohledně dalšího vývoje jednotného trhu EU. To lze spojovat jednak se završováním adaptace ČR z kandidátského na členský stát a rovněž s blížícím se předsednictvím. Svou roli v české integrační agendě posílila i problematika energetické politiky. Český postup v této oblasti můžeme charakterizovat jako kombinaci podpory společné spolupráce členských států (obecná podpora pro energeticko-klimatický balíček) a ohledu na „národní“ specifika. Tato „národní“ specifika však zdaleka nepředstavovala něco, o čem by v rámci vlády panoval zjevný souhlas. Často byla naopak předmětem odlišných interpretací a sporů (jak ukazuje problematika emisních povolenek nebo jaderné energie).

V oblasti vnějších vztahů pokračovaly dlouhodobější aktivity ČR související s rozšířením EU o země západního Balkánu a s rozvojem vztahů mezi EU a státy východní Evropy. Po vstupu ČR do schengenského prostoru se v roce 2008 stalo dominantním tématem v oblasti vnitřních věcí a spravedlnosti jednání mezi ČR a USA stran zrušení vízové povinnosti. Vzhledem ke kritice postupu ČR Evropskou komisí přesáhl význam těchto jednání svůj původní obsah a stal se i významnou vnitroujní politickou otázkou.

Institucionální reforma

V první polovině roku vyjadřovala česká vláda odhodlání provést ratifikaci *Lisabonské smlouvy* bez zbytečných průtahů.³⁹ Představitelé vlády několikrát prohlásili, že nedochází k rozporu mezi smlouvou a českým ústavním pořádkem a vyjádřili připravenost smlouvu při ratifikaci hájit.⁴⁰ Projednávání *Lisabonské smlouvy* v parlamentu začalo v březnu a vedlo k žádosti Senátu o přezkoumání smlouvy Ústavním soudem (podrobněji viz třetí část této kapitoly věnovanou aktérům). Vláda odmítla iniciativu KSČM k tomu, aby o smlouvě hlasovali občané v referendu.

Do postojů vlády k *Lisabonské smlouvě* se nicméně částečně promítaly i výše popsané rozdíly ve stanoviscích politických stran. Někteří členové vlády za ODS (M. Topolánek, A. Vondra) přes svou podporu ratifikaci smlouvy uvítali, že Ústavní soud podrobně posoudí soulad smlouvy s českým ústavním pořádkem. Nezasílali ani své přesvědčení o omezeních smluvního dokumentu, který považovali pouze za přijatelný kompromis. Naopak podle Martina Bursíka mohla snaha o soudní přezkoumání smlouvy snížit autoritu ČR a zkomplikovat tak působení českého předsednictví. Také C. Svoboda připustil, že ČR může být kvůli posuzování smlouvy Ústavním soudem shledávána jako problémová země.⁴¹

Odmítnutí *Lisabonské smlouvy* v irském referendu označili představitelé vlády, zastupující ODS, za komplikaci, která však zásadně neohrožuje fungování EU.⁴² Například podle ministra školství Ondřeje Lišky (Strana zelených) však irské referendum představovalo negativní krok, který může ohrozit další vývoj EU. Členové vlády se dále mírně lišili v hodnocení toho, zda po irském referendu dochází k pozastavení české ratifikace. Ale vláda jako celek k zastavení ratifikace nevyzvala. Do usnesení Evropské rady česká vláda prosadila, že přes obecné pokračování ratifikace dochází v ČR k jejímu pozastavení kvůli projednávání u Ústavního soudu. Představitelé vlády nicméně opět konstatovali, že smlouva vykazuje soulad s ústavou.⁴³ Přestože Ústavní soud na konci listopadu neshledal žádný rozpor mezi smlouvou a českým ústavním pořádkem, k její ratifikaci v ČR do konce roku nedošlo. Poslanecká sněmovna v prosinci rozhodla o odložení jednání o smlouvě na únor 2009.

Vnitřní trh a ekonomické politiky

O existenci silných zájmů české vlády v oblasti vnitřního trhu a ekonomických politik svědčí několik koncepčních dokumentů přijatých v roce 2008 vládním Výborem pro Evropskou unii (V–EU). Česká republika kladla nadále velký důraz na to, že přechodná omezení volného pohybu pracovních sil z nových členských států jsou zbytečná a neopodstatněná.⁴⁴ V rámci blížícího se předsednictví měla vláda v úmyslu dokončit liberalizaci trhu práce a také otevřít diskusi o úpravě evropské směrnice o službách. V květnu podepsala ČR spolu s několika dalšími členskými státy tzv. Pražskou deklaraci, usilující o snížení administrativní zátěže pro podnikatele.⁴⁵ Liberalizaci prosazovala ČR rovněž v oblasti zemědělství, přičemž současně vyzývala k reformě unijního rozpočtu.

Na říjnovém summitu Evropské rady vznesla ČR kritické připomínky k plánu na záchranu bank a finančních trhů, reagující na globální finanční krizi. České vládě na tomto plánu vadilo, že porušoval pravidla hospodářské soutěže.⁴⁶ Česká delegace

v této souvislosti usilovala o změnu některých formulací v závěrečném textu summitu. Do výsledného textu se jí podařilo prosadit některá vyjádření, která brala její výhrady na zřetel. I na prosincovém summitu Evropské rady požadovala ČR některé změny v plánu obnovy evropské ekonomiky. Opět šlo o snahu změnit určité formulace unijního usnesení.⁴⁷

Na nejvyšší politické úrovni nadále probíhala diskuse o vstupu České republiky do eurozóny. Nutnost stanovení brzkého data pro přijetí eura zdůrazňovala především ČSSD. Předseda strany Jiří Paroubek označil jako možné datum přijetí rok 2012.⁴⁸ Přijetí eura označil za jedinou možnou cestu k zachování stability a prosperity českého průmyslu a následně celé ekonomiky. Premiér Topolánek odmítl, že by současná vláda přijetí eura bránila.⁴⁹ Na konci roku prohlásil, že vláda by mohla stanovit termín přijetí v roce 2009.

Energetika a ochrana klimatu

Počátkem roku se vláda zabývala možností stažení žaloby na Evropskou komisi (EK) kvůli emisním povolenkám a přijetí kompromisní velikosti kvóty.⁵⁰ Zatímco M. Buršík označoval žalobu České republiky na EK za negativní krok, podporu žalobě projevovalo ministerstvo průmyslu a obchodu. Podle ministra průmyslu a obchodu Martina Římana (ODS) by EK do roku 2015 při snižování emisí oxidu uhličitého neměla stanovovat žádné konečné závazné cíle.⁵¹

V oblasti energetiky a ochrany klimatu projevovala česká vláda poměrně silný zájem.⁵² Energeticko-klimatický balíček,⁵³ navržený EK v lednu v zásadě podpořila. Projevila však obavy týkající se možného snížení konkurenceschopnosti evropských zemí. Při jednáních o balíčku vláda prosazovala, aby elektrárenské společnosti nemusely již od roku 2013 nakupovat všechny emisní povolenky v aukcích.⁵⁴ Namísto toho ČR upřednostňovala postupný náběh v letech 2013 až 2020. Postupný náběh aukcí s povolenkami vláda prosazovala spolu s dalšími novými členskými zeměmi i při unijních vyjednáváních o energeticko-klimatickém balíčku na konci roku 2008.⁵⁵ Vládní představitelé, zastupující ODS, rovněž zdůrazňovali význam jaderné energie při zvyšování podílů obnovitelných zdrojů na energetické produkci.⁵⁶ Pro zvýšení energetické bezpečnosti usilovala vláda i o posílení jednotné energetické strategie EU.⁵⁷

Vnější vztahy

I v roce 2008 pokračovala česká podpora rozšiřování EU o země západního Balkánu, především o Chorvatsko. Vstup Chorvatska do EU vláda označila i za jeden z důležitých cílů předsednictví.⁵⁸ Dalšími prioritami předsednictví v oblasti Balkánu se měly stát vztahy mezi Srby a Albánci v Kosovu a debata o ukončení mandátu Vysokého představitele EU v Bosně a Hercegovině. Vláda vyjádřila podporu i vstupu Srbska do EU.⁵⁹ Premiér Topolánek potvrdil i českou podporu pro vstup Turecka do EU.⁶⁰

V oblasti východní Evropy Česká republika podpořila švédsko-polský plán na rozvoj východní dimenze Evropské politiky sousedství (ENP), mj. s odkazem na nutnost vyvážit francouzské iniciativy v oblasti vztahů Unie se Středomořím.⁶¹ ČR podpořila zahájení vyjednávání EU s Ruskem o nové smlouvě a vyjádřila i spokojenost

s výsledným mandátem schváleným pro toto vyjednávání v květnu. V druhé polovině roku však vláda v důsledku rusko-gruzínského konfliktu zaujímala k obnovení vyjednávání zamítavé stanovisko.⁶² V době rusko-gruzínské krize nepatřila ČR k těm členským státům EU, které zdůrazňovaly potřebu mírného postupu vůči Rusku. Současně však neprosazovala ani uvalení sankcí a stavěla se za to, že Rusko by nemělo zůstat v izolaci.⁶³ Česká vláda prosazovala zvýšení unijní pomoci Gruzii a měla výrazný zájem i na zapojení ČR do mírových sil, které EU vysílala do Gruzie. Stejně jako v předchozích letech se Česká republika opět výrazně angažovala v otázce sankcí vůči kubánskému režimu. V reakci na změny probíhající v rámci režimu připustila možnost vstřícného kroku. Zrušení sankcí vůči Kubě však byla ochotna podpořit pouze v případě zlepšení dodržování lidských práv.⁶⁴ Objevila se však hodnocení poukazující na zmírnění české pozice v této otázce.⁶⁵ Jedním z důležitých cílů českého předsednictví se mělo stát i prohlubování vztahů mezi EU a Izraelem.⁶⁶ V této souvislosti bylo možné zaznamenat úvahy nad tím, zda se agenda českého předsednictví v oblasti vnějších vztahů nestává příliš ambiciózní. Vycházely z toho, že Blízký východ nepatřil k oblastem, v kterých se ČR předtím v rámci vnějších vztahů EU výrazně profilovala. V reakci na snahu České republiky o přispění k řešení blízkovýchodního konfliktu se rovněž vyskytly pochybnosti nad možnostmi ČR, odkazující na její domněle „proizraelskou“ pozici. Příprava na určité angažmá v oblasti Blízkého východu však ČR jistě pomohla v závěru roku, kdy se jako nastávající předsednická země musela zapojit do řešení ozbrojené eskalace izraelsko-palestinských vztahů.

Vnitřní věci a spravedlnost

Nejvýraznějším tématem v oblasti vnitřních věcí a spravedlnosti se stalo jednání mezi Českou republikou a USA o zrušení vízové povinnosti.⁶⁷ Někteří vysocí představitelé Evropské komise upozornili na to, že určité otázky projednávané v této záležitosti by mohly spadat do kompetence EU a ČR by tedy o nich měla vyjednávat v součinnosti s Uníí. Hovořili dokonce o možnosti podniknout proti ČR právní kroky. Čeští představitelé však poukazovali na to, že ČR dojednává pouze to, co již v podstatě platí pro staré členské státy. Postup ČR označili za prospěšný z hlediska dalších nových členských států i EU jako takové. Zdůrazňovali i to, že nejde o záležitost spadající do výlučných kompetencí EU. Přes svou ochotu spolupracovat při vyjednávání s EK česká vláda odmítla odložit podpis memoranda s USA. Celá otázka nakonec vyústila v celounijní diskusi o mandátu Evropské komise v dané oblasti. Postup vlády kritizovali představitelé české pozice.⁶⁸

Předsednictví

Obsahové stránce blížícího se českého předsednictví se v následujícím textu věnujeme pouze stručně. V obsahové rovině totiž pokračovalo upřesňování priorit vymezených již v předchozím roce a podrobněji popsanych v předchozím vydání ročenky. Některé priority českého předsednictví jsme již také představili v předcházejícím textu jako součást sektorových agend české integrační politiky.

V–EU stvrdil podobu jak hlavních, tak sektorových priorit na svém zasedání v červenci. Blížící se předsednictví v té době pokračovalo ve svém důrazu na pět hlavních

prioritních oblastí. Hlavní z nich představovala konkurenceschopnost EU a její ekonomická otevřenost.⁶⁹ Dalšími čtyřmi prioritními oblastmi byly energetika, reforma unijního rozpočtu, vnější vztahy a rovněž vnitřní věci a spravedlnost. Konečná verze priorit byla připravena v prosinci 2008. Ve finální verzi programu došlo k dalšímu zúžení pěti vymezených oblastí na tři priority označované jako „tři E“: 1) ekonomika, 2) energetika a 3) Evropa a svět.⁷⁰

Koncem května došlo i k představení priorit předsednického tria tvořeného kromě České republiky ještě Francií a Švédskem. Společný program zdůrazňoval energetickou a klimatickou politiku jako výchozí prioritu tria a dále mj. konkurenceschopnost, bezpečnost a růst a zaměstnanost jako další priority.⁷¹ V souvislosti s návrhem francouzské vlády na posílení institucionalizace skupiny zemí eurozóny se objevily interpretace, že návrh vychází i ze snahy o částečné omezení vlivu českého předsednictví.⁷² Specifickou část příprav na předsednictví tvořily vnitropolitické diskuse o možné dohodě o toleranci vlády opozicí v době předsednictví.⁷³ Obě hlavní politické strany (ODS a ČSSD) se vzájemně obviňovaly z nedostatečného zájmu o tuto dohodu. Ani jednáním nedošlo do konce roku k deklarování žádné výsledné dohody.

Naplnlo probíhaly organizační přípravy předsednictví. V několika výběrových řízeních hledala vláda poskytovatele služeb v době předsednictví (např. zajištění ubytování, dopravy nebo tlumočení). Došlo i k výběru loga předsednictví, které tematizuje motto českého předsednictví „Evropa bez bariér“ i motto EU „Jednota v rozmanitosti“. Podstatnou část příprav předsednictví tvořila příprava různých zasedání unijních institucí v regionech ČR v době předsednictví. Na nových, dočasně zřízených místech se o předsednictví mělo postarat přes 300 nových úředníků. Došlo i ke zřízení funkcí styčných důstojníků, již budou zajišťovat kontakt mezi zahraničními diplomaty a českými politiky a úředníky.⁷⁴ Podle předběžného vyčíslení mělo předsednictví stát celkem 3,3 miliardy Kč.⁷⁵ Zatímco přímé výdaje měly činit 1,9 miliardy Kč, z rozpočtů ministerstev se počítalo s 1,4 miliardy Kč. Hlavní část rozpočtu měla pokrýt akce zajišťované Útvarem místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, ministerstvem zahraničních věcí a ministerstvem vnitra.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

V následující části se soustředíme na konkrétní aktivity jednotlivých aktérů v roce 2008 a zároveň věnujeme hlavní pozornost parlamentu a nestátním aktérům. To vyplývá ze dvou důvodů. Za prvé, obecnému podílu jednotlivých aktérů na utváření české integrační politiky jsme věnovali velkou pozornost v předchozím vydání ročenky ČZP. Nyní proto přesouváme těžiště naší analýzy k pozicím jednotlivých aktérů a k nejdůležitějším tématům evropské dimenze české zahraniční politiky v roce 2008. Za druhé, aktivity a postoje aktérů výkonné moci (vládních představitelů a institucí) vycházejí v převážné míře ze společných pozic vlády, které jsme podrobně popsali již v předchozích dvou částech této kapitoly.

Premiér

Zapojení premiéra do vytváření integrační politiky probíhalo především prostřednictvím jeho působení ve funkci předsedy V–EU na vládní úrovni.⁷⁶ I pokud se premiér nemůže V–EU na vládní úrovni účastnit osobně, zastupují ho na něm – stejně jako na pracovní úrovni výboru – pracovníci Sekce pro obranu, bezpečnost a zahraniční politiku úřadu vlády ČR. Tímto způsobem se tak premiér podílel na vytváření integrační politiky pravidelným způsobem. Předseda vlády ani jeho odborně-byrokratické zázemí nevytvářeli administrativní zajištění koordinace této politiky a nezajišťovali její celkovou koordinaci, neboť tyto úkoly náležejí místopředsedovi vlády pro evropské záležitosti a jeho útvaru. Premiér nicméně výraznějším způsobem vstupoval do vytváření české integrační politiky v některých zvláště významných otázkách a v otázkách, které nebylo možno odpovídajícím způsobem vyřešit na nižší úrovni.

Jako nejviditelnější se jeví vystupování premiéra v otázce *Lisabonské smlouvy*. Jednak kvůli zásadnímu celounijnímu významu této otázky a také proto, že šlo o časté téma domácí politické diskuse (stanoviska M. Topolánka jako premiéra a jako předsedy ODS k tomuto tématu zachycují již dvě předchozí části této kapitoly). Postoje premiéra v integrační politice obecně vycházely v prvé řadě z konsenzu vytvořeného v předchozích diskusích a jednáních na úrovni vlády.⁷⁷ Za klíčové otázky však přesto můžeme z jeho hlediska označit pokračování liberalizace vnitřního trhu, pokrok při rozšiřování EU o státy západního Balkánu i Turecko a posilování východní dimenze ENP. Mezi oblastí, ve kterých se premiér výrazněji angažoval, patřila i problematika energetické politiky. Díky jeho profesním zkušenostem v této oblasti měly jeho názory v této oblasti i poměrně výraznou váhu v mezivládních jednáních na unijní úrovni.

Místopředseda vlády pro evropské záležitosti a jeho útvar

A. Vondra jako místopředseda vlády pro evropské záležitosti (MVEZ) a jeho útvar (ÚMVEZ) zajišťovali na základě svého poslání koordinaci integrační politiky ČR, jakož i přípravu českého předsednictví. Z organizačního hlediska pokračovalo rozdělení Útvary místopředsedy pro evropské záležitosti na Sekci pro evropské záležitosti, Sekci pro předsednictví a Odbor informování o evropských záležitostech. Sekce pro evropské záležitosti se však kromě každodenní koordinace integrační politiky zabývala i obsahovou přípravou předsednictví (zatímco organizační stránku příprav zajišťovala právě Sekce pro předsednictví).

Při vytváření pozic České republiky v oblasti evropské integrace hrála zásadní roli koordinace celého procesu, zajišťovaná právě (Ú)MVEZ.⁷⁸ Také schvalování pozic pro jednání na úrovni COREPERU a Rady EU samozřejmě probíhalo na mezi-resortní úrovni – v rámci V–EU na vládní nebo na pracovní úrovni. Příprava pozic však probíhala v řadě případů poměrně decentralizovaným způsobem na úrovni příslušných ministerstev a jejich Resortních koordinačních skupin. (Ú)MVEZ se nad rámec své základní koordinační a administrativní role výrazně angažoval pouze v určitém okruhu otázek. Šlo jednak o otázky vážící se na důležité dlouhodobé priority ČR anebo o otázky, ve kterých docházelo ke konfliktu mezi ministerstvy.

Z hlediska míry působení lze identifikovat několik oblastí, které zaujímaly v působení (Ú)MVEZ výraznější místo než ostatní.⁷⁹ Šlo zcela určitě o institucionální

otázky, neboť koordinace postojů vlády v této oblasti náleží právě MVEZ. Patrně (zvnějšku) nejviditelnější částí aktivit MVEZ byla (samozřejmě kromě příprav předsednictví) právě jeho koordinace a (spolu s premiérem) zastupování českého postoje k *Lisabonské smlouvě* (postoje A. Vondry jako MVEZ i jako představitele ODS k tomuto tématu přiblížily podrobněji předchozí části této kapitoly). K oblastem, ve kterých docházelo k nejintenzivnějšímu působení (Ú)MVEZ, dále patřila i ochrana klimatu a problematika energetiky. Výraznější místo zaujímaly v agendě útvaru i vnější vztahy EU, konkrétně v souvislosti s rozšiřováním EU do oblasti západního Balkánu a posilování ENP.

Ministerstvo zahraničních věcí

Podle v současnosti platného koordinačního systému náleží ministrovi zahraničních věcí funkce druhého místopředsedy V–EU na vládní úrovni a místopředsedy V–EU na pracovní úrovni.⁸⁰ Zastupuje Českou republiku rovněž na jednání Rady EU ve složení pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy v části vnější vztahy. MZV řídí společně s ÚMVEZ Stálé zastoupení ČR při EU v Bruselu. Agendou EU se v rámci MZV zabývá Sekce pro Evropskou unii, která se skládá z Odboru pro všeobecné záležitosti EU (EUGA), Odboru politik EU (EUPO) a Sekretariátu pro přípravu předsednictví ČR v Radě EU (PRES). V rámci MZV jako takového se evropskými záležitostmi zabývají ještě Odbor společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU a Odbor komunitárního práva.

Vzhledem k roli MZV v systému vytváření integrační politiky České republiky zaujímají zásadní roli v jeho unijní agendě vnější vztahy EU. V roce 2008 vzhledem k blížícímu se předsednictví souvisela značná část aktivit MZV v této oblasti s přípravou předsednictví.⁸¹ Výrazná část jeho působení se tedy soustředila na koordinaci příslušných otázek v rámci předsednické trojky. Mezi tři prioritní oblasti působnosti ČR, a tedy i MZV v oblasti vnějších vztahů, patří dlouhodobě transatlantické vztahy, západní Balkán a východní Evropa. V souvislosti s východní Evropou vypracovalo ministerstvo v daném roce ve spolupráci s ÚMVEZ několik *non-paperů*. Aktivity v této oblasti se týkaly i Ruska jako specifického státu dané oblasti. Ve spojitosti s transatlantickými vztahy se MZV mj. soustředilo na sledování vývoje a formování českého postoje v oblasti Evropské bezpečnosti a obranné politiky. Mezi další témata, která vystupovala v unijní agendě MZV do popředí, patřily i Blízký východ a energetická bezpečnost.

Prezident

Prezident i v roce 2008 silně kritizoval *Lisabonskou smlouvu*.⁸² Posouzení smlouvy Ústavním soudem považoval za naprosto nezbytný předpoklad její ratifikace, ale navrhoval i zvážení referenda. Smlouva podle Václava Klause podstatně mění charakter EU, ale její přijetí zároveň nepředstavovalo jedinou možnost pro pokračování rozšiřování. Po irském referendu prezident zdůraznil, že v jediné zemi, kde hlasovali občané, dopadla ratifikace negativně. Referendum tedy podle něho ukázalo, že smlouva představuje „umělý elitářský projekt“.⁸³ Dále vyzval i k těsné spolupráci České republiky s Polskem v evropských záležitostech.⁸⁴ Velkou mediální reakci vyvolala prezi-

dentova státní návštěva Irska, při které se soukromě setkal s představitelem irských odpůrců *Lisabonské smlouvy* Declanem Ganleyem.⁸⁵

Prezident se opět kriticky vyjádřil k euru a upozornil na ekonomická úskalí jeho zavedení.⁸⁶ Odsoudil rovněž připravovaný energeticko-klimatický balíček EU.⁸⁷ V této souvislosti odmítl obecně snahy o stanovování limitů pro emise oxidu uhličitého. V oblasti vnitřních věcí a spravedlnosti vyjádřil Klaus nesouhlas s posílením pravomocí Evropolu kvůli souvisejícímu posílení nadnárodních prvků integrace.⁸⁸ Proto se rozhodl přenést pravomoc sjednat novou smlouvu o Evropolu na vládu. Ohledně českého předsednictví prezident konstatoval, že by si nemělo klást přehnané cíle, protože předsednictví má pouze malý vliv na chod Unie.⁸⁹

Vliv prezidenta na zahraniční politiku vlády je spíše nepřímý skrze autoritu, kterou prezident i nadále požívá mezi členy ODS. Ústava formuluje pravomoci prezidenta tak, že zastupuje stát navenek, sjednává⁹⁰ a ratifikuje mezinárodní smlouvy. Z ústavy vyplývá převaha vlády v zahraniční politice.⁹¹ Kromě významu prezidenta jako autority pro mnohé poslance a senátory ODS nelze nezmínit ani symbolický význam a pozornost, který českému prezidentovi přisuzuje evropská mediální a do určité míry i politická sféra v EU. Díky pozornosti, kterou V. Klausovi věnují evropská média i politici, můžeme prohlásit, že prezident výrazně ovlivňuje obraz České republiky v zahraničí a nepřímo i prostředí, ve kterém je ČZP realizována. Například očekávání evropských médií a částečně i politiků ohledně nadcházejícího českého předsednictví v Radě EU vycházela do určité míry právě ze skutečnosti, že prezidentem ČR je V. Klaus, netající se svými euroskeptickými postoji.

Během roku 2008 se postupně rozevírala názorová propast mezi prezidentem a vládou vedenou ODS k otázkám ratifikace *Lisabonské smlouvy* a v neposlední řadě i k předsednictví ČR v EU. Rozkol stran ratifikace *Lisabonské smlouvy* se otevřeně projevil i při pravidelné schůzce mezi premiérem, vicepremiérem pro evropské záležitosti a ministrem zahraničních věcí a prezidentem k otázkám ČZP v Lánech 15. července.⁹²

Senát

Jak jsme se již zmínili v loňském vydání analýzy české zahraniční politiky, Senát se snaží profilovat jako komora zaměřená na zahraniční politiku, evropskou agendu a v neposlední řadě i jako strážce ústavnosti, což i odpovídá roli svěřené horní komoře ústavodárcem.⁹³ Zatímco v případě Poslanecké sněmovny je oprávněn hovořit jménem dolní komory sám evropský výbor, Senát přijímá k nejzávažnějším otázkám usnesení v plénu. V roce 2008 přijal Senát v plénu stanovisko k přibližně 33 tiskům týkajícím se EU (sdělením, návrhům směrnic a nařízení, zeleným knihám a dalším legislativním a nelegislativním aktům). Mezi ta nejdůležitější témata patřila otázka diskriminace a rovného zacházení, kde Senát zaujímá kritické stanovisko (považuje za adekvátní vnitrostátní úroveň právní regulace).⁹⁴ V agendě Senátu v roce 2008 zaujímaly klíčové místo také otázky energetiky a ochrany životního prostředí: tzv. energeticko-klimatický balíček, zahrnující mimo jiné návrhy na obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, skladování CO₂ a energie z obnovitelných zdrojů. S balíčkem souvisí i diskutovaná otázka regulace emisí CO₂ u vozidel. K návrhům

EK v této oblasti se Senát staví spíše kriticky, mimo jiné se obává důsledků pro konkurenceschopnost průmyslu obecně a automobilového zvláště a preferuje koncept nízkouhlíkových (čistých) zdrojů namísto konceptu obnovitelných zdrojů. Diskusím o energeticko-klimatickém balíčku předcházela na počátku roku aktivita Senátu k tzv. třetímu energetickému balíčku (Senát např. podporuje koordinaci národních regulačních orgánů a propojování přenosových sítí).⁹⁵ V otázkách třetího energetického balíčku a energeticko-klimatického balíčku Senát v zásadě podporuje pozice vlády.

Lisabonskou smlouvu nejprve během března a dubna projednaly senátní výbory. Přijmout návrh na přezkum smlouvy nakonec doporučil senátní Výbor pro záležitosti Evropské unie⁹⁶ poté, co Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost ratifikaci reformní smlouvy podpořil, a poté, co senátní ústavní komise⁹⁷ neodhalila zjevný rozpor mezi smlouvou a českým ústavním pořádkem (tato komise sice nevyzvala přímo k přezkoumání smlouvy Ústavním soudem, ale nepřímou doporučila zhodnotit vztah evropského a českého práva).⁹⁸

Následovala schůze pléna Senátu, jež se po bouřlivé debatě rozhodlo dát posoudit *Lisabonskou smlouvu* Ústavním soudem. Právě rozhodnutí Senátu dát posoudit soulad *Lisabonské smlouvy* s ústavním pořádkem u Ústavního soudu⁹⁹ můžeme bez rozpaků označit za klíčové rozhodnutí Senátu roku 2008, které určilo směr českých debat o evropské integraci a které se výrazně promítlo i do evropské politiky a obrazu ČR v EU. Senát ve svém rozhodnutí požaduje přezkoumání souladu *Lisabonské smlouvy* s ústavním pořádkem především v těchto šesti případech: klasifikace pravomocí EU (výlučné a sdílené), možnost přijetí opatření nad rámec unijních kompetencí, zjednodušený postup pro přijímání změn primárního unijního práva (*passerelle*), uzavírání mezinárodních smluv jménem EU, status *Listiny základních práv EU*¹⁰⁰ a možnost pozastavení práv vyplývajících z členství.

Senátní návrh na posouzení *Lisabonské smlouvy* u Ústavního soudu byl jeho kritiky v ČR i v EU vnímán jako komplikace na cestě k ratifikaci. V konečném důsledku však pozitivní stanovisko Ústavního soudu otevřelo dveře k ratifikaci *Lisabonské smlouvy* v Senátu. Zároveň Senát de facto přenesl část odpovědnosti za rozhodnutí o *Lisabonské smlouvě* na Ústavní soud¹⁰¹ a vláda se do určité míry zbavila povinnosti obhajovat *Lisabonskou smlouvu* před euroskeptickými senátory za vládní ODS.

26. listopadu po veřejném jednání rozhodl Ústavní soud, že *Lisabonská smlouva*, resp. ty její části, o jejichž přezkoumání požádal Senát, nejsou v rozporu s ústavním pořádkem ČR.¹⁰² Ústavní soud se nevyjádřil ke smlouvě jako k celku, ale pouze k šesti pasážím, o jejichž přezkoumání požádal Senát. V této souvislosti se objevily spekulace, že by část poslanců či senátorů mohla podat návrh na posouzení jiné části smlouvy nebo smlouvy jako celku.¹⁰³ Prezident též vyjádřil nespokojenost s tím, že veřejná debata byla příliš krátká. Přestože Ústavní soud rozhodl jednoznačně, prezident toto rozhodnutí nepřijal (označil je za politické) a prohlásil, že *Lisabonskou smlouvu* podepíše až poté, co ji ratifikuje Irsko.

Během prosince však k žádné aktivitě senátorů směrem k novému přezkoumání u ÚS nedošlo a i předseda Senátu Přemysl Sobotka (ODS) se vyjádřil v tom smyslu, že k novému přezkoumání u ÚS není důvod a že osobně podpoří ratifikaci Ústavní smlouvy.¹⁰⁴ Podobně jako Poslanecká sněmovna i Senát přesunul svoji pozornost na

otázku načasování a podmínek samé ratifikace *Lisabonské smlouvy*. Na své druhé schůzi¹⁰⁵ 10. prosince vrátil Senát *Lisabonskou smlouvu* k projednání do senátních výborů¹⁰⁶ a odložil tak její ratifikaci na rok 2009. V očekávání ratifikace *Lisabonské smlouvy* začal již ve druhé polovině roku Senát připravovat nová pravidla pro projednávání evropských norem. 20. listopadu schválila ústavní komise Senátu návrh změny jednacího řádu Senátu, který by měl zajistit, že vláda bude muset před rozhodováním v orgánech EU vyčkat na stanovisko Senátu. Návrh zároveň prodlužuje lhůtu, kterou má Senát na formulaci stanoviska k návrhům evropských předpisů, na lhůtu stanovenou právem EU (v současnosti osm týdnů). Senát by měl také mít právo podat žalobu, týkající se porušení zásady subsidiarity, k Evropskému soudnímu dvoru. Účinnost navrhované změny jednacího řádu Senátu je podmíněna vstupem *Lisabonské smlouvy* v platnost.¹⁰⁷

Návrh změny jednacího řádu Senátu, který posiluje vliv Senátu na evropskou politiku ČR, byl ústavní komisí schválen ještě před verdiktem ÚS. Již v tuto chvíli Senát (resp. jeho ústavní komise) předpokládal vstup *Lisabonské smlouvy* v platnost a změnu jednacího řádu Senátu chápal jako součást změn v právním řádu ČR, které si *Lisabonská smlouva* vyžádá. Jednou z těchto změn má být i návrh stykového zákona (doplňný o novelu jednacího řádu Senátu), který byl již ve druhé polovině září 2008 schválen Senátem¹⁰⁸ a předložen Poslanecké sněmovně (bližší viz část věnovaná Poslanecké sněmovně).

Poslanecká sněmovna

Stejně jako v Senátu, i v Poslanecké sněmovně bylo tou nejdůležitější událostí v evropské agendě projednávání *Lisabonské smlouvy*. První čtení se konalo v druhé polovině března a začátku dubna. Hned na počátku vyvolala (především mezi komunistickými poslanci) určitou nevoli skutečnost, že poslanci neměli k dispozici *Lisabonskou smlouvu* v konsolidovaném znění s vyznačenými změnami.¹⁰⁹ Občanským demokratům se podařilo ve sněmovních výborech (Zahraniční výbor a Výbor pro evropské záležitosti) prosadit přerušení projednávání do doby, než o *Lisabonské smlouvě* rozhodne Ústavní soud.¹¹⁰

Na konci listopadu deklaroval ÚS, že *Lisabonská smlouva* (resp. její posuzované pasáže) nejsou v rozporu s ústavním pořádkem ČR. Vzápětí se rozhořel ve sněmovně spor o načasování ratifikace *Lisabonské smlouvy*. 4. prosince přerušily zahraniční i evropský výbor projednávání *Lisabonské smlouvy*, přičemž zahraniční výbor zdůvodnil přerušení projednávání potřebou vázaného mandátu. 9. prosince bylo na mimořádné schůzi Poslanecké sněmovny definitivně přerušeno projednávání *Lisabonské smlouvy* do 3. února. Mimořádná schůze byla iniciována ze strany ČSSD, která požadovala co nejrychlejší ratifikaci smlouvy, nakonec i ona souhlasila s odložením projednávání smlouvy. Odklad ratifikace byl odůvodněn potřebou novelizace jednacího řádu a vytvořením eventuálních vázaných mandátů.¹¹¹

S vázaným mandátem přichází senátní návrh stykového zákona,¹¹² který byl sněmovně (sněmovní tisk č. 615) předán 26. září. Návrh zakotvuje vázaný parlamentní mandát pro případ využití klauzule flexibility a klauzule přechodové při jednáních Evropské rady a Rady EU, obsažených v *Lisabonské smlouvě*.¹¹³ Návrh zákona v §17

stanovuje, že souhlas vlády s přenosem pravomocí ČR na EU (klauzule flexibility), resp. se změnou výkonu pravomocí Rady z jednomyslnosti na většinové rozhodování (přechodová klauzule), je podmíněn souhlasem obou komor parlamentu.

V červnu došlo ze strany ČSSD k vypovězení nepsané dohody o párování poslanců při práci v Poslanecké sněmovně. Tato dohoda zajišťovala, že neúčast koaličního poslance vyváží svou absencí poslanec opoziční. Vzhledem k tomu, že dohoda pokrývala i absence ministrů účastnících se zasedání Rady EU, její vypovězení zkomplikovalo každodenní zabezpečení účasti ČR na fungování institucí EU.¹¹⁴ Naopak pozitivní obrat ve vztazích mezi vládou a sněmovnou jsme mohli zaznamenat na začátku prosince, kdy byla mezi vládou, Poslaneckou sněmovnou a Senátem uzavřena koordinační dohoda umožňující časovou a tematickou koordinaci akcí během českého předsednictví EU. Koordinace se týká i termínů schůzí sněmovny a vlády.¹¹⁵

Projednávání evropské agendy bylo komplikováno faktem, že od prosince 2007, kdy se její dosavadní předseda O. Liška stal ministrem školství, zůstávala neobsazená pozice předsedy Výboru pro evropské záležitosti. Kandidát na předsedu evropského výboru Poslanecké sněmovny se hledal celých 11 měsíců – důvodem byla s největší pravděpodobností vysoká odborná a časová náročnost této pozice. V listopadu kandidovala na předsedkyni evropského výboru Kateřina Jacques (Strana zelených). Přestože získala plnou podporu členů výboru, sněmovna jako celek ji ve funkci předsedkyně výboru pro EU nepotvrdila.¹¹⁶ Do začátku roku 2009 (tj. do začátku českého předsednictví EU) se bohužel nepodařilo obsadit funkci předsedy Výboru pro evropské záležitosti a zajistit tak plnohodnotné fungování tohoto klíčového výboru.

Sociální partneři (zaměstnavatelé, podnikatelé a odbory)

V lednu 2008 kritizovaly Svaz průmyslu a dopravy (SP ČR) a Hospodářská komora (HK) návrh EK v rámci tzv. energetického balíčku. Podle těchto zástupců českého průmyslu mohou předložené návrhy EK na nový systém dražeb emisních povolenek pro CO₂ vést ke zdražení elektřiny o desítky až stovky procent. Pozice vlády i její argumenty odpovídají názorům ministra průmyslu a obchodu M. Římana.¹¹⁷ Z této skutečnosti však nelze vyvozovat, že by HK a SP ČR měly nějaký výrazný vliv na vládní politiku, spíše kde o souběh zájmů zástupců průmyslu na jedné straně a středo-pravé vlády na straně druhé.

Ke konci roku se zvýšil v souvislosti s finanční krizí tlak HK a SP ČR na co nejrychlejší přijetí eura.¹¹⁸ Zaměstnavatelé (zástupci českého průmyslu) si v roce 2008 stěžovali na silný kurz koruny vůči euru. Česká ekonomika je podle HK a SP ČR silně orientovaná na export a silná koruna poškozuje exportéry, a tudíž i českou ekonomiku jako takovou.¹¹⁹ Podnikovou sféru ovšem ohrožuje nejenom oddalování přijetí eura, ale i sama nejistota týkající se data přijetí. HK a SP ČR proto vyzvaly vládu ke stanovení termínu přijetí eura.¹²⁰ Ale pozice české podnikatelské sféry v otázce eura je poměrně nekonzistentní a původní podporu pro euro tlumí např. obavy z nedodržování Paktu stability ze strany starých členských států a po propuknutí finanční krize i jejich selektivní podpora domácích bank a podniků, narušující konkurenci v eurozóně.¹²¹

Podobně jako krajské samosprávy i firmy mají zájem spíše o evropské fondy než o ovlivňování evropského legislativního procesu. Přesto i v této otázce dochází

k určitému posunu a přinejmenším zástupci podnikatelské sféry (SP ČR) si uvědomují potřebu ovlivňovat tvorbu evropské legislativy. V této souvislosti nepovažují současnou úroveň spolupráce s českými europoslanci a s představiteli ministerstev (s výjimkou MPO) za zcela ideální.¹²²

Jednotlivé firmy většinou nemají dostatečné kapacity na to, aby nějakým způsobem ovlivňovaly pozice české vlády v EU nebo přímo rozhodovací proces na evropské úrovni.¹²³ Výjimku v tomto ohledu představuje společnost ČEZ. ČEZ se evropské agendě věnuje soustavně a pro účely lobbování přímo v Bruselu funguje Reprezentanční kancelář ČEZ, jejíž stálý zástupce sídlí v loni otevřeném Českém domě.¹²⁴ ČEZ se soustřeďuje na diskuse o energeticko-klimatických návrzích a na liberalizaci trhu s elektřinou (oddělování přenosové sítě od výroby elektřiny).¹²⁵ Pro obě oblasti byl letošní rok klíčový, což můžeme považovat za příčinu aktivnějšího přístupu ČEZ. Například na evropské úrovni spolupracoval s europoslancem Miroslavem Ransdorffem¹²⁶ (místopředsedou Výboru pro průmysl, výzkum a energetiku Evropského parlamentu) na přípravě jeho pozměňovacího návrhu k třetímu energetickému balíčku.¹²⁷ ČEZ se podílí i na práci Evropského jaderného fóra, jehož druhé a třetí zasedání se konalo v květnu a listopadu roku 2008. Vliv ČEZ na (nejen) evropskou politiku české vlády je často objektem zájmů mediálních spekulací. Pozice české vlády odpovídá zájmům ČEZ a vláda ve svých pozicích respektuje zájmy energeticky náročného průmyslu a českého elektrárenského monopolu. Takový postup je pro premiéra Topolánka legitimní, protože „ČEZ je ze 70 procent státní firma. V tomto smyslu zájmy ČEZ reprezentují zájmy státu.“¹²⁸

Odbory věnovaly v roce 2008 velkou pozornost otázce maximální pracovní doby. Kritizovali dohodu ministrů práce a sociálních věcí EU o maximální pracovní době 48 hodin za týden, kterou považují za ústup od dosaženého standardu sociální ochrany zaměstnanců.¹²⁹ Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) úzce spolupracuje s Evropskou odborovou konfederací (EOK) i s národními odborovými centrály, ať už jde o konkrétní evropskou agendu (např. již zmíněné maximální mzdy) nebo o podporu při demonstracích a stávkách.

Nevládní organizace a ostatní aktéři

Nevládní neziskové organizace (NNO) soustřeďují svoji energii spíše na veřejnou a mediální sféru. Jejich aktivity pokrývají velmi širokou škálu témat (rozvojová pomoc, humanitární aktivity, ochrana životního prostředí, sociální témata a rovnoprávnost a další). Příliš tedy nepřekvapí zjištění, že neexistuje mezioborová koordinace postupu NNO ve vztahu ke státním institucím a nelze hovořit o koordinovaném vlivu na evropskou politiku ČR nebo evropské instituce.¹³⁰ Přesto však existují více či méně úspěšné pokusy koordinovat postup mezi NNO, pokrývající jednu tematickou oblast (např. ochrana životního prostředí nebo rozvojová pomoc).

Na mediální scéně i ve vztahu ke státní správě vystupují v evropské agendě poměrně aktivně environmentální nevládní organizace. Příkladem aktivit ve veřejném prostoru může být kritika Greenpeace vůči Evropskému jadernému fóru, jehož účastníci chtěli podpořit využití jaderné energie v EU jakožto „nízkouhlíkového a bezemisního energetického zdroje“.¹³¹ Proběhla i poměrně intenzivní mediální přestřelka

mezi environmentálními nevládními organizacemi a Svazem průmyslu a dopravy k tématu energeticko-klimatický balíček,¹³² environmentální organizace (např. Arnika) vedly i kampaň za podporu implementace směrnice REACH, regulující nakládání s chemickými látkami.¹³³ Klíčovou roli v zapojení environmentálních NNO do procesu tvorby české evropské politiky sehrává asociace Zelený kruh. Cílem této asociace environmentálních nevládních organizací je „zajištění a zlepšování komunikace“ mezi nevládními organizacemi zaměřenými na ochranu životního prostředí na jedné straně a veřejnou správou na straně druhé.¹³⁴ Od roku 2007 se v souvislosti s blížícím se předsednictvím ČR v Radě EU zvyšují aktivity Zeleného kruhu v evropské agendě (příprava společných priorit ekologických organizací v souvislosti s českým předsednictvím, účast na seminářích, připomínkování). Environmentální organizace ze Zeleného kruhu se v omezené míře zapojují i do pravidelného procesu formování českých pozic v EU v rámci resortních koordinačních skupin (RKS).¹³⁵ Neúčastní se pravidelných týdenních jednání RKS, ale jednou za půl roku (naposledy 26. 6. 2008) se účastní jednání tzv. rozšířené resortní koordinační skupiny na Ministerstvu životního prostředí ČR.¹³⁶

NNO, působící v oblasti rozvojové spolupráce, rozvojového vzdělávání a humanitární pomoci, koordinují svoje aktivity ve vztahu ke státním institucím pomocí Českého fóra pro rozvojovou spolupráci (FoRS). FoRS se podílí poradním hlasem na práci Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci – meziresortního útvaru, který plní především koordinační funkci a předkládá ministru zahraničních věcí doporučení související s koncepčním řízením (např. priority PRES v oblasti rozvojové spolupráce) a realizaci zahraniční rozvojové spolupráce. Rozvojové NNO soustřeďují svoji pozornost na dodržování závazků dohodnutých v rámci EU (o výši rozvojové pomoci) a na transformaci institucionálního zabezpečení rozvojové spolupráce, spíše než na ovlivňování pozice ČR v rozvojové politice EU.

Nezisková organizace Člověk v tísni, jejíž aktivity sahají od humanitární a rozvojové pomoci až k podpoře lidských práv a demokracie, kritizovala rozhodnutí EU zrušit sankce vůči Kubě. Podle organizace Člověk v tísni Kuba i nadále porušuje lidská práva, a proto EU neměla slevovat ze svého postoje. Naopak česká diplomacie poněkud slevila ze svého doposud nesmiřitelného postoje a přistoupila na „aktivnější“ politiku vůči Kubě.¹³⁷ Hovoříme-li o neziskových organizacích podporujících šíření demokracie, zmiňme se ještě o vzniku Evropské nadace pro demokracii (*European Foundation for Democracy through Partnership*, EFDP). Tato nadace oficiálně zahájila svoji činnost 15. 4. 2008 pod záštitou bývalého prezidenta Václava Havla (1. 9. se nadace přejmenovala na *European Partnership for Democracy*).¹³⁸ Měla by na evropské úrovni zastřešovat NNO působící v oblasti lidských práv a šíření demokracie (z českých NNO se jejich aktivit účastní Člověk v tísni a Sdružení pro podporu otevřené společnosti). Cílem nadace je nejenom samo šíření demokracie za hranicemi EU, ale i působení na evropské instituce tak, aby podpora demokracie získala viditelnější a významnější místo v zahraniční politice EU.¹³⁹

Nevládní organizace se poměrně intenzivně angažovaly i v procesu přijímání antidiskriminačního zákona. Na konci října podepsalo celkem 58 nejruznějších nevládních organizací výzvu poslancům, aby přehlasovali prezidentovo veto a zákon přijali.¹⁴⁰

Do veřejných debat k evropské agendě se zapojují i někteří další vlivní jednotlivci a europoslanci. Například do mediální diskuse o *Lisabonské smlouvě* vstoupil neúspěšný kandidát na prezidenta Jan Švejnar, který podpořil její ratifikaci,¹⁴¹ a čeští europoslanci Vladimír Železný a Jana Bobošíková, kteří naopak ve shodě s prezidentem Klausem vyjádřili obavy, že by mohla *Lisabonská smlouva* ohrozit Benešovy dekrety.¹⁴²

V otázce přijetí eura pak disponuje poměrně silným hlasem Česká národní banka (ČNB), která se k přijetí eura staví zdrženlivě. Obavy jejích představitelů pramení především z faktu, že ČNB má za úkol udržovat cenovou stabilitu. Přijetí eura by podle ČNB vedlo k inflaci,¹⁴³ problémem je i skutečnost, že ČR nemá dostatečně sladěný hospodářský cyklus se zeměmi eurozóny.

Kraje a obce

Kraje hlavně řešily přípravu na jednotlivá zasedání pořádaná v rámci PRES (jednání Rady ministrů, summitů a dalších akcí). 6. června se s hejtmany krajů sešel vicepremiér pro evropské záležitosti A. Vondra a jeho náměstci, aby se navzájem informovali o stavu příprav rychle se blížícího českého předsednictví EU.¹⁴⁴ Kraje se obecně soustředí spíše na otázky související s implementací evropské legislativy a čerpáním ze strukturálních fondů. Například v roce 2008 věnovaly velkou pozornost závazku České republiky vůči Evropské unii, že do roku 2010 budou mít všechny obce nad 2000 obyvatel čistíčku odpadních vod. Dotace z EU a vlastní zdroje krajů na tuto investici nestačí a krajům tak hrozí, že poruší zákon.¹⁴⁵ V roce 2008 začaly i kraje po-
ciťovat negativní důsledky silné koruny.¹⁴⁶ Přestože se zdá, že existuje shoda zájmů mezi kraji a zaměstnavateli (silná koruna znehodnocuje nejenom export, ale i evropské dotace), k žádné koordinaci pozic a strategií nedošlo.

EVROPSKÝ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V MEDIÁLNÍM A VEŘEJNÉM PROSTORU

Témata

Zatímco v první části naší kapitoly jsme věnovali prostor politické diskusi a politickému kontextu sledované agendy, tato závěrečná část se pokusí shrnout nejdůležitější témata a obecné rysy mediálních debat: čemu věnují pozornost média a komentátoři kromě již analyzovaných politických elit.

Média poměrně intenzivně komentovala postoj české vlády k *Lisabonské smlouvě*. Spekulovalo se, jak bude vláda reagovat na zamítnutí *Lisabonské smlouvy* v irském referendu a jak zvládne předsednictví. Řešila se politická nejednotnost politické reprezentace, zda pokračovat v ratifikaci *Lisabonské smlouvy* a jaká bude obecně reakce vlády na irské zamítavé referendum. Pozornost médií (a komentátorů) v roce 2008 přitahovaly i názory prezidenta Klause. V prvním pololetí se k evropské integraci vyjadřoval zřídka, v druhé polovině roku (po zamítavém irském referendu a po pozitivním verdiktu Ústavního soudu) komentuje evropské dění častěji. Jeho výroky přitahovaly pozornost ostatních politiků a médií. Média např. obšírně komentovala vliv

kritických názorů prezidenta i české vlády a zamítavého irského referenda na ratifikaci *Lisabonské smlouvy* v ČR, na pozici ČR v EU a na nadcházející české předsednictví v EU.¹⁴⁷ Ale obecně se ale dá říci, že téma *Lisabonské smlouvy* a její ratifikace zůstalo vyhrazeno pro politické aktéry, zainteresované komentátory z médií a několik jednotlivců (Švejnar) a skupin (euroskeptické weby) navázaných na konkrétní politické strany.

Poměrně velký prostor byl věnován (již tradičně) silné koruně a vlivům na české hospodářství. V souvislosti s finanční krizí nabývá v rámci diskusí o měnové politice na významu téma přijetí eura, které jinak tvoří standardní prvek českých debat o evropské integraci (srovnej loňskou ročenku). Srovnáme-li debatu k ratifikaci *Lisabonské smlouvy* s debatou k euru, můžeme si všimnout následujících rozdílů. Debata k *Lisabonské smlouvě* je politicky vyhrocená, odkrývá rozpory nejenom mezi koalicí a opozicí, ale i uvnitř ODS a mezi vládou a prezidentem. Politikové a komentátoři z médií jí věnují poměrně velkou pozornost i v souvislosti s blížícím se českým předsednictvím. Naopak debata k přijetí eura není politicky vyhrocená. K přijetí eura se ČR zavázala v přístupové smlouvě a ani ti největší odpůrci eura otevřeně nezpochybňují tento závazek, spíše se snaží zpochybnit přínosy eura a oddálit jeho přijetí. Na druhé straně ani tábor zastánců přijetí eura (zástupci podnikatelské sféry a exportéři) není zcela jednotný a pevný ve svých názorech.¹⁴⁸ Na rozdíl od *Lisabonské smlouvy* debata o euru zasahuje mnohem širší spektrum aktérů. Jenom pro připomenutí uvedme, že se do ní zapojuje nejenom politická elita (prezident, vláda a politické strany), Česká národní banka, nejrůznější komentátoři a odborníci, ale velmi intenzivně se v debatě o euru angažují i zástupci podnikatelské sféry. Přestože se kraje k otázce přijetí eura (doposud) nevyjadřovaly, i ony kvůli znehodnocování evropských dotací začínají věnovat pozornost i měnové politice centrální vlády.¹⁴⁹

Česká média věnují obecně poměrně velkou pozornost úspěchům a selháním působení České republiky v Evropské unii. Podoba budoucího českého předsednictví je jedním z často diskutovaných témat na české mediální scéně. Nakolik bude české předsednictví úspěšné a kvalitní, o tom se vedly diskuse především v souvislosti s procesem ratifikace *Lisabonské smlouvy* v ČR a v závěru roku i v souvislosti s oslabením vlády po prohraných říjnových volbách do třetiny Senátu a krajských zastupitelstev. Kromě strategických témat, jako je české předsednictví v Radě EU, se média věnují i prozaičtějším „indikátorům kvality“ českého členství v EU, jako např. schopnosti čerpat prostředky strukturálních fondů nebo schopnosti ČR zavádět legislativu EU.¹⁵⁰

Obecný charakter mediálního a veřejného diskurzu

V roce 2008 nacházíme v českém veřejném a mediálním diskurzu stejné prvky, jaké se v něm vyskytovaly před samým vstupem. Rozhodnutí EU, na nichž se podílí česká vláda a za které nese spoluodpovědnost, bývají nezdárka označována za rozhodnutí „Bruselu“. I po čtyřech letech od vstupu je EU chápána spíše jako vzdálený normotvůrce (či regulátor) než jako instituce, za jejíž rozhodnutí nese spoluodpovědnost česká vláda, český parlament, čeští europoslanci a v konečném důsledku tedy i každý občan České republiky. Pouze výjimečně se v českých médiích prezentují pozice jednotlivých národních států (jedinou výjimkou bývá předsedající země), pouze výji-

mečně se o rozhodnutích EU hovoří jako o rozhodnutích kolektivu, jehož je ČR rovnoprávným členem. Naopak i v roce 2008 jsme se mohli v mediální a veřejné sféře setkat s diskurzem, ve kterém se postoje zbývajících 26 států jako by slily do jednoho „postoje EU“, se kterým ČR mohla souhlasit/nesouhlasit, který mohla přijmout, či proti němu bojovat. Skutečností, že v české veřejnosti panuje rozdělení na „my“, tedy ČR, a „oni“ v Evropské unii, si všiml i vicepremiér pro evropské záležitosti A. Vondra.¹⁵¹

Jestliže rozhodnutí EU bývají v mediálním a veřejném prostoru nezdřídka chápána jako rozhodnutí „těch druhých“ (Bruselu, EU), pak je vcelku logické, že se ve veřejném a mediálním diskurzu přistupuje i k unijním fondům jako k penězům „těch druhých“. Česká společnost se považuje spíše za příjemce (cizích) peněz než za plátce (vlastních) peněz do rozpočtu, ze kterého následně shodou okolností v tuto chvíli získáváme více, než do něho platíme. To, že česká veřejnost, média a většinou i politická reprezentace vnímají peníze, proudící do České republiky z unijního rozpočtu, jako „cizí peníze“ (peníze z „Bruselu“) a nikoli jako společné evropské prostředky, má několik psychologických důsledků. Za prvé, málokoho v ČR trápí, jestli jsou evropské dotace využívány efektivně a účelně, jsou to přece „cizí“ peníze. Naopak to, že ČR nedokáže utratit všechny peníze, které jí „někdo jiný“ (EU) posílá, je vnímáno jako problém. Za druhé, veřejnost i média poměřují kvalitu a výhodnost členství ČR v EU podle množství vyčerpaných prostředků EU, nikoli podle toho, zda jsou vynakládány efektivně. Vláda proto bude jen obtížně hledat podporu veřejnosti pro svoje plány na reformu rozpočtu EU v případě, že reforma sice povede k vyšší efektivitě využívání peněz z evropského rozpočtu (věda místo zemědělství), ale i k poklesu dotací pro ČR.

ZÁVĚR

V evropské dimenzi ČZP jsme nezaznamenali žádné výraznější změny oproti roku 2007. Do pozadí ustoupila otázka volného pohybu osob (schengenská spolupráce) – kdežto v druhé polovině roku 2006 a v roce 2007 byla přijímána klíčová rozhodnutí (především o rozšíření schengenského prostoru), a v roce 2008 docházelo k jejich implementaci. Pokračovala diskuse k termínu zavedení eura, do které se promítla i začínající finanční krize. Do závěrečných fází se dostávala diskuse o institucionální reformě, resp. o ratifikaci *Lisabonské smlouvy* v českém parlamentu. Diskusi o *Lisabonské smlouvě* bychom mohli označit jako vyostřenou a komplikovanou. V poměrně komplikované situaci se nacházela vláda a konkrétně pak její premiér, který musel brát v úvahu nejenom evropský kontext debaty o *Lisabonské smlouvě* (důvěryhodnost ČR a její diplomacie, blížící se české předsednictví v Radě EU), ale i domácí a dokonce i vnitrostranickou situaci (přetrvávající odpor V. Klause a části ODS k *Lisabonské smlouvě*, boj o předsednictví ODS). Výsledkem byla nejednoznačná pozice české vlády, která sice hovořila o potřebě ratifikace smlouvy bez zbytečných průtahů, na druhé straně však podpořila (ústí několika svých členů) senátní návrh na přezkoumání ústavnosti *Lisabonské smlouvy*. Vyostřená politická diskuse na téma *Lisabonská smlouva* kontrastovala s nedostatkem vůle k přijetí jednoznačných politických roz-

hodnutí v této otázce. Česká politická scéna nakonec zvolila vyčkávací taktiku a přenos odpovědnosti na jiné instituce a hráče. Konkrétně, odpovědné instituce (vláda, Senát, Poslanecká sněmovna) odkládaly přijetí jednoznačného stanoviska (kladného či záporného) k *Lisabonské smlouvě* až do doby, než bude známo stanovisko Ústavního soudu či Irské republiky.¹⁵² Verdikt Ústavního soudu přinesl zklidnění veřejné a politické diskuse o *Lisabonské smlouvě*. Postupně se začíná rýsovat podoba politické dohody, která by umožnila přijetí *Lisabonské smlouvy* v obou komorách parlamentu a v níž bude pravděpodobně hrát zásadní roli výše zmíněný vázaný parlamentní mandát pro případ využití zvláštních rozhodovacích procedur, jako jsou klauzule flexibility a klauzule přechodová při jednáních Evropské rady a Rady EU.

Evropské agendě přikládala česká vláda a politická scéna jako celek poměrně velký význam. Na tom by nebylo nic objektivního, pokud by v čele vlády nestála strana, která se netají svým atlanticismem a skepsí vůči „Bruselu“. Potvrzuje se tak postřeh Petra Druláka z loňského roku,¹⁵³ že i současná vláda zůstává v nezanedbatelné míře věrna kontinuitě internacionalistické orientace české zahraniční politiky.¹⁵⁴ Zdroj kontinuity spatřuje P. Drulák v dlouhodobých faktorech: v geopolitické situaci, ekonomických poměrech a v konstrukci české identity. Příčiny (atlantického) internacionalismu současné vlády, jenž se projevil v podpisu *Lisabonské smlouvy* i ve významu, který vláda přikládá evropské agendě (českému předsednictví v Radě EU), můžeme spatřovat i jinde. Za prvé, aktivní angažmá současné středo-pravé vlády v evropské agendě a v přípravě českého předsednictví v Radě EU může být, možná trochu paradoxně, motivováno zájmem o národní prestiž. Dokonce i největší kritikové EU považují české předsednictví v Radě EU za otázku české národní prestiže. K aktivismu nabádá i přesvědčení, že v současnosti má Česká republika unikátní příležitost ovlivnit podobu EU. Druhým faktorem je ideové zakotvení největší vládní strany ODS v konceptu „eurorealismu“. Čeští „eurorealisté“ (představitelé ODS i prezident Klaus) opakovaně zdůrazňují, že jejich „eurorealismus“ je charakteristický kritikou EU, ale že jejich postoj není protievropský. Evropská politika současné vlády a konkrétně pak české předsednictví v Radě EU potom pro „eurorealisty“ představují příležitost, jak dokázat, že jejich kritika EU byla a je ve skutečnosti konstruktivní a proevropská,¹⁵⁵ že se opírá o konkrétní „českou zkušenost“ s komunistickou totalitou, s ekonomickou transformací či s nadvládou cizí velmoci.

Poznámky

- ¹ *Koncepci zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006*, schválenou vládou v roce 2003, a formálně nikdy neschválený *Návrh koncepce směřování České republiky v rámci Evropské unie na léta 2004 až 2013* z roku 2004.
- ² Základní směřování integrační politiky tedy vymezovalo především programové prohlášení vlády.
- ³ Například v hlavních celostátních denících publikovali představitelé ODS více článků na dané téma než představitelé všech dalších parlamentních stran dohromady. Nejčastěji přispívajícím autorem byl konkrétně v uvedeném typu sdělovacích prostředků europoslanec J. Zahradil.

- ⁴ *Jak se změnila Evropa a svět kolem ní?* Projev premiéra Mirka Topolánka na téma českého předsednictví, 11. 4. 2008. On-line: (www.topolaneck.cz/3093.html); Projev premiéra Mirka Topolánka u příležitosti zahájení 2. mezinárodní konference Proměny Evropy, 17. 4. 2008. On-line: (www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=3411).
- ⁵ *Bourání bariér je údělem Evropy*. MF Dnes, 31. 3. 2008; *Priority českého předsednictví a legitimita Evropské unie*. On-line: (www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=36592); *Víza: první zkouška z dospělosti v EU*. MF Dnes, 19. 3. 2008.
- ⁶ Projev premiéra Mirka Topolánka u příležitosti zahájení 2. mezinárodní konference Proměny Evropy, 17. 4. 2008, op. cit.
- ⁷ Projev premiéra Mirka Topolánka u příležitosti zahájení 2. mezinárodní konference Proměny Evropy, 17. 4. 2008, op. cit.; *Priority českého předsednictví a legitimita Evropské unie*. On-line: (www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=36592); *Irské NE platí. Smiřte se s tím*. Hospodářské noviny, 18. 6. 2008; *Radar, Irové a české drobečky*. Hospodářské noviny, 10. 7. 2008.
- ⁸ Projev premiéra Mirka Topolánka u příležitosti zahájení 2. mezinárodní konference Proměny Evropy, 17. 4. 2008, op. cit.; *Priority českého předsednictví a legitimita Evropské unie*, op. cit.
- ⁹ Tento stav má svou logiku. V případě ODS nepředstavovala Lisabonská smlouva krok, který by zásadnějším způsobem přiblížil EU představám této strany. Naopak z hlediska ČSSD tato smlouva ztělesňovala to nejzásadnější, co mohla EU v dané chvíli učinit.
- ¹⁰ *Co opravdu ohrožuje Evropu?* Projev na konferenci „Evropo, jak dál?“, 11. 8. 2008. On-line: (www.cyrilsvoboda.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=351&Itemid=49).
- ¹¹ *Českou republiku čeká zkouška vyspělosti*. Parlamentní zpravodaj, 7. 10. 2008; *Lidovci chtějí přijetí Lisabonské smlouvy v EU podpořit deklarací*, 8. 11. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9400/clanek/lidovci-chteji-prijeti-lisabonske-smlouvy-v-eu-podporit-deklaraci/).
- ¹² *Stanovisko RR SZ k ratifikaci Lisabonské smlouvy*, nedatováno. On-line: (www.zeleni.cz/9538/clanek/stanovisko-rr-sz-k-ratifikaci-lisabonske-reformni-smlouvy/); *Kdo se bojí, nesmí do Evropy*, 18. 6. 2008. On-line: (www.ondrejliška.cz/blog.php?id=25).
- ¹³ *Evropská integrace – ne zpět, ale kupředu*. Haló noviny, 25. 6. 2008; *Slavíte den Evropy?*, 12. 5. 2008. On-line: (blog.aktualne.centrum.cz/blogy/jiri-dolejs.php?itemid=3388).
- ¹⁴ Europoslanecký klub ODS, Prohlášení k výsledkům irského referenda, 18. 6. 2008. On-line: (www.ods.cz/press/zprava.php?ID=6863); Výkonná rada ODS, Usnesení, 24. 6. 2008. On-line: (www.ods.cz/press/zprava.php?ID=6891).
- ¹⁵ *Jak se změnila Evropa a svět kolem ní?* Projev premiéra Mirka Topolánka na téma českého předsednictví, 11. 4. 2008. On-line: (www.topolaneck.cz/3093.html); *Předsednictví EU prezident obohatí*. MF Dnes, 18. 2. 2008.
- ¹⁶ Česká tisková kancelář, 9. 7. 2008 a 21. 7. 2008.
- ¹⁷ Česká tisková kancelář, 13. 6. 2008, 9. 7. 2008 a 5. 8. 2008.
- ¹⁸ *Zaorálek jako jednonohý pirát*. Lidové noviny, 15. 4. 2008; *Radar, Irové a české drobečky*. Hospodářské noviny, 10. 7. 2008; Česká tisková kancelář, 24. 4. 2008; *Euroelity předstírají jízdu*. Právo, 23. 6. 2008.
- ¹⁹ Česká tisková kancelář, 1. 6. 2008 a 3. 6. 2008; *Zaorálek jako jednonohý pirát*. Lidové noviny, 15. 4. 2008; *Radar, Irové a české drobečky*. Hospodářské noviny, 10. 7. 2008.
- ²⁰ *Bém je prý proti přijetí Lisabonské smlouvy*, 9. 11. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9408/clanek/bem-je-pry-proti-prijeti-lisabonske-smlouvy/); *25 otázek, jen 12 stejných odpovědí*. MF Dnes, 19. 11. 2008.
- ²¹ Tisková zpráva ČSSD, 16. 6. 2008. On-line: (www.cssd.cz/s14983/tiskove-zpravy/a18846.html); Česká tisková kancelář, 13. 6. 2008 a 17. 6. 2008.
- ²² *České předsednictví EU*. 2. 7. 2008. On-line: (www.cssd.cz/s14983/s18962/); *Projev předsedy ČSSD v PSP ČR při projednávání ratifikace Lisabonské smlouvy*, 21. 3. 2008. On-line: (www.cssd.cz/s14983/projevy/projev16873.html); *ODS zbavuje Českou republiku cti*. Lidové noviny, 11. 4. 2008; Česká tisková kancelář, 20. 7. 2008.

- ²³ *Usnesení předsednictva KDU-ČSL k situaci po zamítnutí tzv. Lisabonské smlouvy v referendu v Irsku.* Nedatováno. On-line: (www.kdu.cz/default.asp?page=510&idr=10328&IDCI=23951); Česká tisková kancelář, 17. 6. 2008.
- ²⁴ *Co opravdu ohrožuje Evropu?* Projev C. Svobody na konferenci „Evropo, jak dál?“, 11. 8. 2008, op. cit.; *Nemáme to Unii osladit, ale dát téma.* MF Dnes, 30. 9. 2008.
- ²⁵ Česká tisková kancelář, 3. 6. 2008.
- ²⁶ *Stanovisko RR SZ k ratifikaci Lisabonské smlouvy.* Nedatováno, op. cit.; Česká tisková kancelář, 17. 6. 2008; Česká tisková kancelář, 13. 7. 2008.
- ²⁷ Česká tisková kancelář, 1. 6. 2008.
- ²⁸ Česká tisková kancelář, 26. 4. 2008.
- ²⁹ *Výsledek irského referenda je výzvou,* 14. 6. 2008. On-line: (www.kscm.cz/article.asp?thema=2730&item=38805).
- ³⁰ *Evropská integrace – ne zpět, ale kupředu.* Haló noviny, 25. 6. 2008.
- ³¹ *Bourání bariér je údělem Evropy.* MF Dnes, 31. 3. 2008; *Jak se změnila Evropa a svět kolem ní?* Projev premiéra Mirka Topolánka na téma českého předsednictví, 11. 4. 2008, op. cit.
- ³² Projev premiéra Mirka Topolánka u příležitosti zahájení kampaně Tváře českého předsednictví. On-line: (www.topolank.cz/projev-premiera-u-prilezitosti-zahajeni-kampane-tvare-ceskeho-predsednictvi.html).
- ³³ *Víza: první zkouška z dospělosti v EU.* MF Dnes, 19. 3. 2008; *Kostka cukru? Kampaň, kterou oceňují i v Bruselu.* Hospodářské noviny, 18. 9. 2008; Projev A. Vondry na česko-francouzském kolokviu Evropské víze, 27. 5. 2008. On-line: (www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=35907).
- ³⁴ *Zaorálek jako jednonohý pirát.* Lidové noviny, 15. 4. 2008; *Radar, Irové a české drobečky.* Hospodářské noviny, 10. 7. 2008.
- ³⁵ *Gruzie spadne v létě na nás. Česká vláda na dovolené,* 13. 8. 2008. On-line: (blog.aktualne.centrum.cz/blogy/lubomir-zaoralek.php?itemid=4228); *Topolánek se odstěhoval do Humpolce,* 15. 7. 2008. On-line: (blog.aktualne.centrum.cz/blogy/lubomir-zaoralek.php?itemid=3964).
- ³⁶ *Ministr Bursík má na svědomí blamáž ČR před celou Evropou,* 30. 1. 2008. On-line: (www.cssd.cz/s14983/tiskove-zpravy/a15977.html); Tisková zpráva ČSSD 27. 8. 2008. On-line: (www.cssd.cz/s14983/tiskove-zpravy/a19987.html).
- ³⁷ *České předsednictví EU,* 2. 7. 2008. On-line: (www.cssd.cz/s14983/s18962/).
- ³⁸ *KDU-ČSL: Od kampaně „Evropě to osladíme“ se distancujeme,* 9. 9. 2008. On-line: (www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=135&IDCI=24701).
- ³⁹ *Otázky Václava Moravce,* ČT 1, 6. 1. 2008; Česká tisková kancelář, 19. 3. 2008.
- ⁴⁰ Přesto však připouštěli i to, že vytvoření funkcí předsedy Evropské rady a posíleného představitele pro SZBP vyplývající ze smlouvy by oslabilo váhu českého předsednictví. Viz Česká tisková kancelář, 16. 4. 2008 a 31. 1. 2008.
- ⁴¹ *Otázky Václava Moravce,* ČT1, 16. 3. 2008; Česká tisková kancelář, 16. 4. 2008 a 22. 5. 2008.
- ⁴² *Nehrajme si v EU na žáčky a učitele* (rozhovor s A. Vondrou). MF Dnes, 21. 6. 2008; *Alexandr Vondra: Irské ne není tragédie, je jenom zádrhel.* Hospodářské noviny, 16. 6. 2008; *Prohlášení k výsledkům referenda o Lisabonské smlouvě v Irské republice,* 13. 6. 2008. On-line: (www.ods.cz/press/zprava.php?ID=6836); *Eurospor Topolánek – Sarkozy.* MF Dnes, 17. 6. 2008; *Celá Unie čekala, co řekne Česko.* MF Dnes, 20. 6. 2008; Česká tisková kancelář, 13. 6. 2008 a 17. 6. 2008.
- ⁴³ Česká tisková kancelář, 28. 6. 2008.
- ⁴⁴ Česká tisková kancelář, 20. 3. 2008, 1. 4. 2008 a 25. 4. 2008.
- ⁴⁵ Česká tisková kancelář, 6. 3. 2008, 14. 5. 2008 a 26. 5. 2008.
- ⁴⁶ *Češi se na summitu postavili velkým zemím.* Hospodářské noviny, 16. 10. 2008; Česká tisková kancelář, 15. 10. 2008.
- ⁴⁷ *Vondra o nadcházejícím summitu EU: očekávám jednání do noci,* 8. 12. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9781/clanek/vondra-o-nadchazejicim-summitu-eu-ocekavam-jednani-do-noci/).
- ⁴⁸ *ČSSD chce euro v roce 2012,* 8. 11. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9398/clanek/cssd-chce-euro-v-roce-2012/); *Za Lisabon a euro dám vládě klid, řekl Paroubek.* MF Dnes, 6. 11. 2008;

- Česko živí průmysl a ten potřebuje euro, 30. 7. 2008. On-line: (www.cssd.cz/dokumenty/clanky/s19592/a19725.html).
- ⁴⁹ *Průmyslníci brojí proti koruně*. MF Dnes, 11. 9. 2008; *Vláda asi příští rok stanoví termín přijetí eura*, 9. 12. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9802/clanek/vlada-asi-pristi-rok-stanovi-termin-prijeti-eura/).
- ⁵⁰ Evropská komise původně snížila přiděl emisních povolenek pro ČR oproti původnímu českému návrhu přibližně o 15 procent. Vláda požadovala roční limit ve výši 102 milionů tun CO₂, ale obdržela jen 86,8 milionu.
- ⁵¹ *Vláda zvažuje stažení žaloby*. Lidové noviny, 29. 1. 2008; *Zelené plány jdou ke dnu. Kvůli krizi*. Hospodářské noviny, 16. 10. 2008.
- ⁵² Projev premiéra Mirka Topolánka na summitu Evropské unie v Bruselu. On-line: (www.topolaneck.cz/3686.html); EU: **Boj s klimatem pokračuje**. MF Dnes, 15. 3. 2008; *Zelené plány jdou ke dnu. Kvůli krizi*. Hospodářské noviny, 16. 10. 2008.
- ⁵³ Podle tohoto balíčku by EU do roku 2020 měla o 20 procent snížit produkci skleníkových plynů, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na energetické spotřebě na 20 procent a dosáhnout 10procentního podílu biopaliv na všech pohonných hmotách.
- ⁵⁴ *Emisní povolenky možná i zdarma*. MF Dnes, 7. 3. 2008; *Vláda jede do Bruselu hájit zájmy ČEZ*. Hospodářské noviny, 13. 3. 2008; *Topolánek odmítl obchodování s emisními povolenkami*. Hospodářské noviny, 4. 3. 2008.
- ⁵⁵ Podle výsledné dohody si elektrárenské společnosti některých zemí nebudou muset od roku 2013 kupovat všechny emisní povolenky. Jde o země, které produkují více než 30 procent energie z uhlí a jejichž HDP na hlavu v tržních cenách nepřekračuje 50 procent (mezi tyto země patří i ČR). Kompromis ohledně klimatického balíčku zatím v nedohlednu, 6. 12. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9759/clanek/kompromis-ohledne-klimatickeho-balicku-eu-zatim-v-nedohlednu/); Česká tisková kancelář, 6. 12. 2008; *Evropský summit skončil úspěchem*, 13. 12. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9838/clanek/evropsky-summit-skoncil-uspechem/); Česká tisková kancelář, 11. 12. 2008.
- ⁵⁶ *Česko hájí v Unii jadernou energii*. Hospodářské noviny, 23. 5. 2008; *Projev premiéra Mirka Topolánka na summitu Evropské unie v Bruselu*, op. cit.
- ⁵⁷ *Gazprom obkličuje Evropu*. Hospodářské noviny, 29. 1. 2008.
- ⁵⁸ *Priority předsednictví budou na Balkáně*. Hospodářské noviny, 9. 1. 2008; *Topolánek chce Chorvatsko brzy v EU*. Hospodářské noviny, 9. 9. 2008; *Česko a západní Balkán*, 21. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2779/clanek/cesko-a-zapadni-balkan/).
- ⁵⁹ Česká tisková kancelář, 19. 11. 2008.
- ⁶⁰ Topolánek podpořil členství Turecka v EU, 8. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2612/clanek/topolaneck-podporil-clenstvi-turecka-v-eu/).
- ⁶¹ Česká tisková kancelář, 26. 5. 2008 a 29. 4. 2008.
- ⁶² Česko zdrženlivé v případě obnovení vyjednávání s Ruskem, 13. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2675/clanek/cesko-zdrzenlive-v-pripade-obnoveni-jednani-s-ruskem/); Česká tisková kancelář, 13. 10. 2008.
- ⁶³ *Češi vsadili v Bruselu na „rozumnost“*. Hospodářské noviny, 2. 9. 2008; Topolánek: EU musí dát víc na obnovu Gruzie, 20. 9. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2359/clanek/topolaneck-eu-musi-dat-vic-na-obnovu-gruzie/); Česká tisková kancelář, 1. 9. 2008 a 28. 8. 2008.
- ⁶⁴ *Česko odmítá zrušení sankcí vůči Kubě*. Hospodářské noviny, 17. 6. 2008; Česká tisková kancelář, 16. 6. 2008 a 20. 6. 2008.
- ⁶⁵ Česká tisková kancelář, 20. 6. 2008. On-line: (www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=319147); *Alexandr Vondra: Česko připouští kompromis v otázce sankcí vůči Kubě*. E15, 6. 6. 2008. On-line: (www.e15.cz/udalosti/cesko-pripousti-kompromis-votazce-sankci-vuci-kube-30149/); *NGO slams EU for lifting sanctions on Cuba*. Prague Daily Monitor, 23. 6. 2008. On-line: (www.praguemonitor.com/en/362/czech_national_news/24478/).
- ⁶⁶ Česká tisková kancelář, 17. 6. 2008.

- ⁶⁷ *EU hrozí Praze kvůli dohodě s USA*. MF Dnes, 28. 2. 2008; *ČR nenarušuje jednotu EU v otázce víz do USA*. Hospodářské noviny, 13. 2. 2008; *Konec víz do USA pro Čechy Unii rozhádal*. Hospodářské noviny, 28. 2. 2008; *Memorandum je trnem v oku české opozici*. Hospodářské noviny, 28. 2. 2008.
- ⁶⁸ Podrobnější analýzu této problematiky nabízí kapitola 7 Ondřeje Ditrycha – *Spojené státy americké v české zahraniční politice*.
- ⁶⁹ Prioritní oblasti předsednictví ČR v Radě EU, říjen 2007. On-line: (www.vlada.cz/assets/cs/eu/do_kumenty/PRIORITN_OBLASTI_P_EDSEDNICTV__R_v_Rad_EU.pdf).
- ⁷⁰ *Vládní výbor schválil priority předsednictví*, 23. 12. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9979/clanek/vladni-vybor-schvalil-priority-predsednictvi/).
- ⁷¹ *18měsíční program francouzského, českého a švédského předsednictví*, 25. 7. 2008. On-line: (www.vlada.cz/assets/cs/eu/dokumenty/080728-18m-prog-cz-korigendum.pdf).
- ⁷² *Dočkáme se českého předsednictví*, 23. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2804/clanek/dockame-se-ceskeho-predsednictvi/); *Rakouský tisk o Sarkozyho ambicích a českém předsednictví*, 29. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9253/clanek/rakousky-tisk-o-sarkozyho-ambicich-a-ceskem-predsednictvi/); *Francie zkouší obejít Česko*. MF Dnes, 24. 10. 2008.
- ⁷³ *ČSSD je ochotná vyjednávat s vládou pakt o neútočení*. MF Dnes, 15. 1. 2008; *Dohodnou se ODS a ČSSD?* MF Dnes, 19. 6. 2008; *Paroubek nabízí smír výměnou za radar*. Hospodářské noviny, 11. 6. 2008.
- ⁷⁴ *Vláda shání sponzory pro EU*. Hospodářské noviny, 27. 6. 2008; *Odhaleno nové logo českého předsednictví*, 12. 11. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/9453/clanek/odhaleno-nove-logo-ceskeho-predsednictvi/); *Česko příští rok na předsednictví vydá 1,7 miliardy korun*, 14. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2690/clanek/cesko-pristi-rok-na-predsednictvi-vyda-1-7-miliardy-ko-run/).
- ⁷⁵ Česká tisková kancelář, 14. 10. 2008.
- ⁷⁶ Rozhovor s pracovníkem Úřadu vlády ČR, Praha, 19. 11. 2008.
- ⁷⁷ Ibid.
- ⁷⁸ Rozhovor s pracovníky Úřadu vlády ČR, Praha, 21. 11. 2008.
- ⁷⁹ Ibid.
- ⁸⁰ *Vyhodnocení institucionálního zajištění členství České republiky v Evropské unii v období od 1. května 2007–31. prosince 2007*. On-line: (www.mzv.cz/www/MZV/default.asp?id=26399&ido=7443&idj=1&amb=1).
- ⁸¹ Rozhovor s představitelem MZV ČR, Praha, 26. 11. 2008.
- ⁸² *Odpověď prezidenta republiky Ústavnímu soudu ohledně Lisabonské smlouvy*, 5. 6. 2008. On-line: (www.klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=nR9yaLOBcn3R); *Klaus: Smlouvu o „nové“ EU nechci*. MF Dnes, 16. 7. 2008.
- ⁸³ Česká tisková kancelář, 13. 6. 2008; *Klaus nesouhlasí s ratifikací Lisabonu*. Hospodářské noviny, 16. 7. 2008; *„Napišu novou smlouvu Unie“*. Hospodářské noviny, 19. 6. 2008; *Kaczynski Klausu nepřemluvil*. Hospodářské noviny, 25. 7. 2008.
- ⁸⁴ *Polsko a ČR by měly stát v EU bok po boku*, 12. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2659/clanek/polsko-a-cr-by-mely-stat-v-eu-bok-po-boku/).
- ⁸⁵ Česká tisková kancelář, 10. 11. 2008.
- ⁸⁶ *Ten Years of Euro: A Reason for Celebration?* Financial Times, 12. 6. 2008.
- ⁸⁷ *Czech President Calls EU Climate Measures “Tragic Mistake”*, 31. 1. 2008. On-line: (www.eubusiness.com/news-eu/1201779149.1/).
- ⁸⁸ Česká tisková kancelář, 30. 7. 2008.
- ⁸⁹ *Klaus: České předsednictví nebude mít na chod unie vliv*, 26. 10. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/2856/clanek/klaus-ceske-predsednictvi-eu-nebude-mit-na-chod-unie-vliv/).
- ⁹⁰ Tuto pravomoc může delegovat na vládu.
- ⁹¹ Brunclík, Miloš (2008): *Spory o zahraniční politiku ČR*. In: Novák, Miroslav–Brunclík, Miloš (eds.): *Postavení hlavy států v parlamentních a poloprezidentských režimech: Česká republika v komparativní perspektivě*. Praha: Dokořán.

- ⁹² Česká tisková kancelář, 15.7. 2008.
- ⁹³ Rozhovor s poradcem Senátu PČR, Praha, 21.10. 2008.
- ⁹⁴ Senát např. 18. září nepodpořil antidiskriminační směrnici (Návrh směrnice Rady o provádění zásady rovného zacházení s osobami bez ohledu na náboženské vyznání nebo víru, zdravotní postižení, věk nebo sexuální orientaci (KOM(2008)426 v konečném znění). Tato směrnice byla dokonce jedním ze dvou aktů, u nichž Konference evropských výborů parlamentů (*Conférence des Organes Spécialisés dans les Affaires Communautaires et Européennes des Parlements de l'Union européenne*, COSAC) letos kontroluje subsidiaritu (Subsidiarity check on the Proposal for a Council Directive on implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of religion or belief, disability, age or sexual orientation {COM(2008) 426 final}, COSAC). On-line: (www.cosac.eu/en/info/earlywarning/anti-discrimination.pdf); rozhovor s poradcem evropského výboru Senátu, 21. 10. 2008.
- ⁹⁵ Usnesení Senátu č. 300 k třetímu Energetickému balíčku, 17. 1. 2008. On-line: (www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/45604/38776).
- ⁹⁶ *Usnesení Výboru pro záležitosti Evropské unie č. 257 k vládnímu návrhu, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství*, 9. 4. 2008. On-line: (www.senat.cz/xqw/webdav/pssenat/webFile/46553/39563/257-33-6-9.4.2008_181-Lisabonska_smlouva_doporučení.doc); Česká tisková kancelář, 9. 4. 2008.
- ⁹⁷ Stálá komise Senátu pro Ústavu České republiky a parlamentní procedury.
- ⁹⁸ Česká tisková kancelář, 27. 3. 2008.
- ⁹⁹ *Usnesení Senátu č. 379 k vládnímu návrhu, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Lisabonská smlouva s ratifikací Lisabonské smlouvy pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství*, 24. 4. 2008. On-line: (www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/46812/39761).
- ¹⁰⁰ Senátoři nejčastěji kritizovali skutečnost, že smlouva přiznává *Listině základních práv EU* stejnou právní sílu jako zakládajícím smlouvám EU (Česká tisková kancelář, 24. 4. 2008).
- ¹⁰¹ Podle předsedy Senátu Sobotky (ODS) z 5. srpna se bude senátorský klub ODS rozhodovat podle stanoviska Irska a českého Ústavního soudu (Česká tisková kancelář, 5. 8. 2008).
- ¹⁰² *Shrnutí nálezu Ústavního soudu o návrhu Senátu Parlamentu České republiky na posouzení souladu Lisabonské smlouvy, pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, s ústavním pořádkem České republiky*. Ústavní soud, 26. 11. 2008. On-line: (www.concourt.cz/scripts/detail.php?id=612).
- ¹⁰³ *Ústavní soud rozhodl: Lisabonská smlouva je v souladu s Ústavou*. Euractiv, 26. 11. 2008. On-line: (www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/ustavni-soud-rozhodl-lisabonska-smlouva-je-v-souladu-s-ceskou-ustavou-005349).
- ¹⁰⁴ Česká tisková kancelář, 26. 11. 2008.
- ¹⁰⁵ Ve dnech 17., 18. a 24. a 25. 10. se konaly volby do třetiny Senátu, ve kterých přesvědčivě zvítězila ČSSD.
- ¹⁰⁶ *Usnesení Senátu č. 33 k vládnímu návrhu, kterým se předkládá Parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství*, 10. 12. 2008.
- ¹⁰⁷ *Usnesení Stálé komise Senátu pro Ústavu České republiky a parlamentní procedury č. 15 k návrhu na schválení návrhu senátního návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů*, 20. 11. 2008.
- ¹⁰⁸ *Usnesení Senátu č. 490 k návrhu senátního návrhu zákona o zásadách jednání a styku Poslanecké sněmovny a Senátu mezi sebou a navenek a o změně zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů (stykový zákon), navržený Stálou komisí Senátu pro Ústavu České republiky a parlamentní procedury*, 18. 9. 2008.
- ¹⁰⁹ Česká tisková kancelář, 1. 4. 2008.
- ¹¹⁰ Česká tisková kancelář, 11. 3. 2008.
- ¹¹¹ Česká tisková kancelář, 9. 12. 2008.

- ¹¹² *Usnesení Senátu č. 490 k návrhu senátního návrhu zákona o zásadách jednání a styku Poslanecké sněmovny a Senátu mezi sebou a navenek a o změně zákona č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů (stykový zákon), navržený Stálou komisí Senátu pro Ústavu České republiky a parlamentní procedury*, 18. 9. 2008.
- ¹¹³ Článek 48 odst. 7 Smlouvy o Evropské unii, čl. 65 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, čl. 308 Smlouvy o fungování Evropské unie.
- ¹¹⁴ Česká tisková kancelář, 4. 6. 2008.
- ¹¹⁵ Česká tisková kancelář, 9. 12. 2008.
- ¹¹⁶ Česká tisková kancelář, 11. 11. 2008.
- ¹¹⁷ Česká tisková kancelář, 23. 1. 2008.
- ¹¹⁸ Podle výzkumu HK podporují dvě třetiny podnikatelů co nejrychlejší přijetí eura, nejlépe již v roce 2012.
- ¹¹⁹ Česká tisková kancelář, 15. 9. 2008.
- ¹²⁰ Česká tisková kancelář, 11. 9. 2008.
- ¹²¹ *Euro v roce 2012? Bez šance*. Respekt, 14. 10. 2008. On-line: (fokus.respekt.cz/Euro-v-roce-2012-Bez-sance-2755.html).
- ¹²² Česká tisková kancelář, 11. 11. 2008.
- ¹²³ Některé české firmy (mobilní operátoři) jsou v Bruselu reprezentovány svými zahraničními mateřskými centrály.
- ¹²⁴ Pro úplnost dodejme, že stálý zástupce ČEZ v Bruselu Karel Lukáš zároveň funguje i jako stálý delegát SP ČR u BusinessEurope (organizace reprezentující zájmy zaměstnavatelů na evropské úrovni).
- ¹²⁵ *Ransdorf v Bruselu prosazuje zájmy ČEZ*. iHNed, 26. 3. 2008. On-line: (ekonomika.ihted.cz/c1-23583750-bruselu-prosazuje-zajmy-cez); *Lobbovat se Češi v Bruselu zatím učí*. E15, 4. 3. 2008. On-line: (www.e15.cz/udalosti/lobbovat-se-cesi-v-bruselu-zatim-uci-15060/).
- ¹²⁶ *M. Ransdorf se dlouhodobě angažuje v otázkách energetiky. Podporuje i začlenění energetiky mezi priority českého předsednictví a rozvoj energetiky jaderné*. Česká tisková kancelář, 28. 4. 2008.
- ¹²⁷ *Ransdorf v Bruselu prosazuje zájmy ČEZ*. iHNed, 26. 3. 2008, op. cit.
- ¹²⁸ M. Topolánek. Citace viz *Češi lobbovali za světlejší odstín „zelené“ Evropy*. Euroskop.cz, 17. 3. 2008. On-line: (www.euroskop.cz/38/8818/clanek/cesi-lobbovali-za-svetlejsi-odstin-zelene-evropy/).
- ¹²⁹ *Ministři práce EU navrhuji prodloužit pracovní dobu na 60 nebo až 65 hodin týdně!* Právní oddělení ČMKOS, 12. 6. 2008. On-line: (www.cmkos.cz/nazory-a-stanoviska/941-3); Česká tisková kancelář, 18. 6. 2008.
- ¹³⁰ Špatný stav koordinace aktivit českých NNO v evropské agendě výmluvně ilustruje dnes již opuštěný a mrtvý web www.ngo-eu.cz projektu „Evropská brána“ (stav k 26. 11. 2008). Tento projekt Nadace rozvoje občanské společnosti si kladl za cíl mimo jiné i systematický a soustředěný přísun relevantních informací pro české NNO a zkvalitňování účasti českého neziskového sektoru na evropském dění.
- ¹³¹ Česká tisková kancelář, 22. 5. 2008.
- ¹³² Česká tisková kancelář, 15. 9. 2008 a 24. 1. 2008.
- ¹³³ Česká tisková kancelář, 11. 8. 2008.
- ¹³⁴ *Zelený kruh. Výroční zpráva 2007*. Březen 2008. On-line: (www.zelenykruh.cz/dokumenty/vyrocka-zk-07-web-3.pdf).
- ¹³⁵ K fungování Resortních koordinačních skupin a dalších vládních koordinačních mechanismů viz předchozí vydání naší ročenky.
- ¹³⁶ *Zelený kruh. Aktuality z Evropské unie č. 13*, 17. 7. 2008. On-line: (www.zelenykruh.cz/dokumenty/08-07-17-aktuality-z-eu.pdf); *Ministerstvo životního prostředí, Zpravodaj Ministerstva životního prostředí ČR*. XVII: 2 (únor 2007), s. 10. On-line: ([www.env.cz/osv/edice.nsf/DBF758E5FC0B730DC125725900464090/\\$file/Zpravodaj_02-2007_web.pdf](http://www.env.cz/osv/edice.nsf/DBF758E5FC0B730DC125725900464090/$file/Zpravodaj_02-2007_web.pdf)).
- ¹³⁷ *Člověk v tísní kritizuje rozhodnutí EU zrušit sankce vůči Kubě*, 20. 6. 2008.
- ¹³⁸ Správní radu nadace z většiny tvoří osobnosti, které se podílely na přechodu zemí střední a východní Evropy k demokracii.

- ¹³⁹ *Aiding and reinforcing European democracy assistance across the world, European Partnership for Democracy*. On-line: (www.eupd.eu/about/efdp-in-a-nutshell); Česká tisková kancelář, 3. 4. 2008.
- ¹⁴⁰ Česká tisková kancelář, 20. 10. 2008.
- ¹⁴¹ Česká tisková kancelář, 23. 6. 2008
- ¹⁴² Česká tisková kancelář, 13. 5. 2008.
- ¹⁴³ Česká tisková kancelář, 17. 9. 2008.
- ¹⁴⁴ *Vicepremiér A. Vondra debatoval s hejtmany*. Asociace krajů ČR, 6. 6. 2008. On-line: (www.asociacekrajů.cz/vismo5/dokumenty2.asp?id_org=450022&id=152013).
- ¹⁴⁵ *Hejtmani žádají na čističky až 60 miliard*. Právo, 24. 5. 2008.
- ¹⁴⁶ Česká tisková kancelář, 30. 7. 2008.
- ¹⁴⁷ Česká tisková kancelář, 2. 7. 2008.
- ¹⁴⁸ *Euro v roce 2012? Bez šance*. Respekt, 14. 10. 2008, op. cit.
- ¹⁴⁹ Česká tisková kancelář, 2. 8. 2008 a 30.7. 2008.
- ¹⁵⁰ Česká tisková kancelář, 27. 3. 2008.
- ¹⁵¹ *Premiér ukončil inspekci diplomatů, se zahraniční politikou je spokojen*. ČT24, 21. 7. 2008. On-line: (www.ct24.cz/domaci/politika/22676-premier-ukoncil-inspekci-diplomatu-se-zahranicni-politikou-je-spokojen/).
- ¹⁵² Tuto strategii nakonec zvolil i český prezident, který na konci listopadu deklaroval, že jeho rozhodnutí o podpisu *Lisabonské smlouvy* závisí na tom, jak se ke smlouvě postaví Irsko (*Klaus: Lisabonskou smlouvu podepíšu, jen když projde v Irsku*. Právo, 24. 11. 2008).
- ¹⁵³ Drulák, Petr (2008): *Česká zahraniční politika mezi internacionalismem a atlantismem*. In: Michal Kořan a kol.: *Česká zahraniční politika v roce 2007. Analýza ÚMV*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, s. 395–402.
- ¹⁵⁴ Internacionalismus je chápán jako dvojkolejná orientace na USA i EU zároveň. Nelze upřednostňovat jednu vazbu před druhou, popř. je třeba je navzájem vyvažovat a kompenzovat.
- ¹⁵⁵ Koneckonců i prezident Klaus, který ne vždy souhlasil s proevropským příklonem ODS a jí vedenou vládou, zdůrazňuje, že jeho postoje jsou motivovány „strachem o Evropu“. Prezident Klaus se někdy prezentuje jako jediný skutečně proevropský politik (*Klaus: Jsem nesmírně proevropský prezident*. iHNed.cz, 8. 1. 2008).